

LOVEC 2

glasilo Lovske zveze Slovenije

LOVEC

glasilo
Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo

letnik LXIV., št. 2
februar — svečan 1981

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

UREDNIŠKI ODBOR:

Glavni urednik Jelo Gašperšič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Miha Adamič, Drago Bitenc, France
Cvenkel, Janez Černač, Vitomir
Mikuletič, Janko Perat, Ciril Štrumbelj,
Polona Terčelj, Veljko Varičak.

Lektor in korektor France Cvenkel

Lovec izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku
leta, v januarju.

Ta številka je izšla v 21 000 izvodih.
Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih druženj
po članu LD Lovski zvezi Slovenije,
v katerem je vračunana naročnina
za glasilo LOVEC za leto 1981,
bo določila skupščina LZS na svoji
prvi seji, prav tako naročnino
za nečlane in za inozemstvo ter ceno
za posamezen izvod.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,

Župančičeva 9 — p. p. 505,

61001 Ljubljana.

Telefon (061) 20 989.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 100 din, od 15 do 25 besed
120 din, od 25 do 30 besed 250 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 10 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej
za žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE:

Blaž Krže	40	Krimsko lovskogojitveno območje
Tone Svetina	44	Lov, narava in umetnost
Vjekoslav Simčič	46	V boju s steklino z vso resnostjo
Predsedstvo skupščine LZS	47	O ukrepih za zatiranje in preprečevanje stekline (okrožnica)
Republiška veterinarska uprava	48	Steklina na območju SRS (mesečno poročilo)
Mitja Rebec	50	Prvi enok ali kunji pes, uplenjen v SR Sloveniji
France Avčin	52	Delovanje krogle ABC z reskanjem
Po lovskem svetu:	56	Poljska lovska zveza — Jerzy Krupka
Lovska organizacija:	58	Leta 1905 ustanovljeno v Idriji prvo delavsko lovsko društvo — S. Sarnavsky
	68	Skupščina LZS se zahvaljuje
Vprašanja — odgovori:	61	Lov ponoči — C. F.
Jubilanti:	61	Dr. France Avčin — sedemdesetletnik
Lovska kinologija:	63	Plan kinoloških prireditev za leto 1981 — KZS
V spomin:	65	Milovan Plesković
Klub Diana:	66	»Dianin« Lovčev koledar za leto 1981 — J. Perat
Lovski oprtnik:	66	Lipovi listi — slovenski simbol — F. Golavšek

BARVNA SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Kako lep je lisjakov kožuh na zimo! V februarju pa, ko je parjenje lisic na višku,
so lisičji kožuhi že odrgnjeni in osmukani.

V času parjenja je tudi največ možnosti, da se lisice med seboj okužujejo s stek-
lino. V naših loviščih je na splošno še vedno preveč lisic. Okrožnica predsedstva
LZS na 47. strani te številke poziva vse slovenske lovce, da podvojijo odstrel te
divjadi.

Foto Janez Černač, Diana

SLIKE NA DRUGI STRANI OVITKA — NA 38. STRANI LETNIKA LXIV:

1. V najhujših dnevih leta pride prav vsaka bilka...

Foto Jože Markizeti

2. Tudi merjascu ni vseeno, kako debel je sneg in koliko je mraza

Foto Janez Černač, Diana

3. Srnjaček — nekaj deset metrov od solnika, v katerem ni soli...

Divjadi pozimi ne primanjkuje le hrane. Ko pade živo srebro globoko pod
ničlo, zamrznejo tudi studenci in potoki, zato ji primanjkuje tudi vode. Sokov
in vode tudi skoraj ni v žilah dreves in grmičevja, saj bi sicer hud mraz
razgnal njih ličje in beljavo. Večina sadežev in semen (želod, kostanj, žir),
ki jih divjad koplje izpod snega, vsebuje tudi kar najmanj vlage. Le-te se
semena napijo šele na spomlad, ko se umakne hud mraz. Zato na zimo ali
pozimi ne zalagamo solnikov s soljo, ki divjadi večja žeja in jo naravnost sili,
da liže led in je sneg. To ji pa vsekakor ne koristi.

Foto Konrad Lampe, Diana

Krimsko lovskogojitveno območje

Blaž Krže, predsednik izvršnega odbora Krimskega LGO

Krimsko lovskogojitveno območje (Krimsko LGO) je eno izmed treh lovskogojitvenih območij v SR Sloveniji, v katerih je skupna živalska vrsta medved, razen tega pa še jelenjad in seveda srnjad.

To območje zajema osrednja področja Krima, Rakitne in Mokrc, med katere obrobne predele, sega pa od Šentvida pri Stični prek Grosupljega in že omenjenega sredogorskega kompleksa do Notranjske planote, avto ceste Ljubljana—Razdrto, zajema del vzhodnih področij Ljubljanskega barja vse do južnega predmestja Ljubljane.

Po naravnih danostih, oblikovitosti in topografskih (krajepisnih) značilnostih, pa tudi po tipičnih živalskih vrstah bi lovišča v Kriskem LGO lahko razdelili na:

— lovišča na področju Krima, Rakitne in Mokrc, med katere sodijo tudi geološko (zemljeslovno) in rastlinsko zanimive soteske ali kanjoni (Pekel nad Borovnico, Iška), kjer so izrazito obsežne in sklenjene gozdne površine;

— nižinski del območja (širše področje Grosupljega), kjer je tudi znaten del kmetijskih površin v obdelovanju.

Tako imenovani krimski del območja pokrivajo:

— jelovo-bukovi sestoji enodobne do prebiralne sestave,

— pretežno bukovi sestoji,

— degradirani sestoji (nazadujoče stopnje raznih drevesnih vrst),

— varovalni gozdovi (prevladujeta črni gaber in kraški jesen).

Obravnavano lovskogojitveno območje leži v poprečju med 300 in

800 m nadmorske višine z najvišjimi vrhovi — Krim 1107 m, Mokrc 1058 m, Mačkovec 905 m. Gre za področja s tipično celinskim podnebjem in poprečno letno temperaturo od 5 do 7°C.

Snežna odeja leži poprečno od 50 do 70 dni, v višinah sneg doseže tudi 1 m, poprečno pa od 30 do 50 cm debeline. Število snežnih dni je daljše v višjih legah kakor v nižini (barje), kjer je do višine 400 m pogosto megla. Padavine so obilne, okoli 1500 mm na m² in so letno sorazmerno enakomerno razporejene.

Z vidika življenjskih možnosti za divjad so vodne razmere ugodne, saj so na vsem področju za divjad ustrezni vodni viri. V nižinskem delu so pogosto poplave, kar že tako manj ugodne življenjske razmere za malo divjad še poslabšuje.

Lovišča upravno sodijo k občinam Grosuplje, Vič-Rudnik in Vrhnika. V območju je 14 lovišč, od tega 13 lovišč lovskih družin in gojitveno lovišče LZS Ljubljanski vrh. Skupna površina območja je 65 400 ha. Organizacijsko te lovске organizacije sestavljajo Zvezo lovskih družin (ZLD) Ljubljana, ki je bila določena za tako imenovano »nosilko« družbenega dogovora v Kriskem LGO.

Leta 1979 je bil ustanovljen iniciativni odbor, ki je vodil akcijo za sklenitev družbenega dogovora in iz tega izhajajoče konstituiranje območja. Po temeljiti in obširni razpravi, kar je zaradi različnosti nekaterih interesov razumljivo in upravičeno, je bil družbeni dogovor sklenjen šele v marcu lanskega leta, januarja lanskega leta pa sta z delom pričela koordinacijski (usklajevalni) in izvršni odbor.

Čeprav je od pričetka uresničevanja osnovnih smotrov lovsko-gojitvene območja preteklo šele slabo leto dni, pa je bilo v tem času doseženih več pomembnih in kakovostnih premikov, še zlasti z vidika enotnejšega planiranja lovskih organizacij pri:

Na 4. strani januarskega Lovca 1980 smo sporočili, da bomo »po možnosti v vsaki številki predstavili oziroma obravnavali po eno ali dve gojitveni območji«. Imeli smo najboljši namen, da ta sklep uredniškega odbora uresničimo. Z okrožnico smo se (8. 12. 1979) obrnili na vse zveze lovskih družin, ki so nosilke strokovnih in administrativnih nalog za posamezno lovskogojitveno območje, da prek svojih pooblaščenih avtorjev predstavijo oziroma obravnavajo določena lovskogojitvena območja.

Avtorjem predvidenih člankov smo pustili proste roke, kako naj opravijo to nalogo. Seveda pa naj bi vsak tak članek zajel osnovne značilnosti območja, situacijo v slovenskem prostoru, ekološke razmere za divjad, razširjenost divjadi, problematiko v zvezi z varstvom in gojitvijo divjadi, izpostavljena (nerešena) vprašanja v procesu družbenega dogovarjanja itd. V okrožnici smo izrazili tudi željo, da naj bi avtorji predstavili oz. obravnavali lovskogojitvena območja zaporedno, kakor so navedena v odloku izvršnega sveta SRS (Ur. list SRS, št. 7/78), in zato smo sporočili tudi razpored oziroma roke, v katerih naj bi nam članke poslali.

Dejstvo pa je, da zamisel ni bila uresničena, četudi smo poleg okrožnice poslali več urgenc, posredovali tudi telefonično in neposredno osebno. Namesto 20 člankov v letu 1980 smo jih prejeli le 5 in jih tudi objavili: Koprsko lovskogojitveno območje, Soško lovskogojitveno območje, Kočevskolovskogojitveno območje, Bohorsko lovskogojitveno območje, Nanoško lovskogojitveno območje.

Skupščina LZS je na svoji seji, 13. 12. 1980, imenovala posebno delovno skupino, ki bo proučila stanje glede lovskogojitvenih območij. A. Levičnik, predsednik IO LZS, je v svojem članku (Lovec, št. 1/81) »uresničitev vloge in delovanje lovskogojitvenih območij« uvrstil med najpomembnejše bodoče naloge lovskih organizacij.

Zato moramo nalogo za leto 1980 podaljšati v leto 1981 in nadaljevati z objavljanjem člankov o lovskogojitvenih območjih, ki jih še nismo obravnavali. Prosimo torej zveze lovskih družin, ki so pristojne za posamezno lovskogojitveno območje, da izvršijo nalogo iz naše okrožnice, ki smo jo razposlali 8. 12. 1979, in nam prek pooblaščenih avtorjev čimprej pošljejo članke o lovskogojitvenih območjih.

Uredništvo

Lega in meje Krimskega lovskogojitvenega območja. Navedena števila so zaporedne številke lovišč v SR Sloveniji.

— usklajevanju letnih načrtov gošpodarjenja,
— oblikovanju enotnih izhodišč za usklajeno pripravo srednjeročnih načrtov, kar zagotavlja tudi uveljavljanje enotnih gojitvenih smernic,
— strokovnem usposabljanju članov (predavanja, ocenjevanje oz. kategorizacija trofej, skupni pregledi enoletnega odstrela—razstave).

Menim, da je bilo preteklo leto prav pri obravnavanju divjadi na celotnem življenjskem prostoru pomembno in da je nujnost tovrstnega sodelovanja prodrla v zavest vseh lovcev, kar je poročilo za uspešno delo. Poudariti je treba, da ni prišlo do podvojitve pristojnosti oz. nalog med posameznimi organi in delovnimi telesi ZLD Ljubljana in Krimskega LGO, pač pa je bilo, ravno nasprotno, sodelovanje dobro usklajeno.

Po drugi strani pa so dokajšnja ekološka raznovrstnost območja in tudi iz tega izhajajoči prednostni interesi drugih dejavnosti (kmetijstvo) zahtevali dinamično razreševanje nekaterih odprtih razvojnih zadev, kar je zajeto tudi v srednjeročnih načrtih. Tudi zaradi tega je usklajenost teh dokumentov izredno pomembna.

Poleg lovskih organizacij so v družbenem dogovoru udeleženi še:

občinske samoupravne interesne skupnosti za pospeševanje kmetijstva (3), samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo, Gozdno gospodarstvo Ljubljana — pretežno, ZKGP Kočevje in GG Novo mesto — delno, 34 krajevnih skupnosti, 4 kmetijske zadruge, (2) organizaciji združenega dela s področja kmetijstva, 3 občinske skupnosti, 3 kmetijske zemljiške skupnosti, Vodna skupnost Ljubljana-Sava in Ribiška družina Barje.

V območju je bil oblikovan in v večini krajevnih skupnosti že sprejet samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah in obveznostih med krajevnimi skupnostmi in lovsko organizacijo v zvezi s preprečevanjem in ocenjevanjem škod (69. člen zakona). Z vidika škod sta »problematični vrsti« jelenjad in divji prašič, zato lovška organizacija preskrbi električne pastirje, ki so jih ogroženi kmetovalci dolžni uporabljati po navodilih, sicer dolžnost lovskih organizacij, da plačajo škodo, odpade.

V prvi polovici tega leta bodo lovške organizacije sprejele še samoupravni sporazum, s katerim bodo opredelile načela in nekatere posebnosti o obravnavanju divjadi (letno usklajevanje načrtov in njihovo preverjanje, enotna gojitvena merila in kategorizacija trofej, notranji

nadzor in ukrepi), po enotnih republiških izhodiščih pa sprejele tudi samoupravni sporazum oz. pravilnik o oblikovanju, upravljanju in uporabi sklada za plačevanje škode od divjadi (61. člen zakona).

Iz dosedanje prakse in analiz izhaja, da se je v posameznih lovskih organizacijah uveljavila različna intenzivnost gojitve, za kar so najbolj tipični podatki o odstrelu srnjadi (tabela na strani 43).

V območju smo želeli doseči kakovosten premik prav pri gojitvi te najpomembnejše vrste, zato smo za leto 1980 sprejeli enotna gojitvena merila:

Srnjaki-lanščaki (enoletni):

- telesna teža nad 16 kg (z glavo), telesna teža od všteti 13 do 16 kg, poprečna dolžina šil nad 8 cm;
- telesna teža pod 13 kg (z glavo), telesna teža od všteti 13 do 16 kg, poprečna dolžina šil pod 8 cm.

Dve- in večletni srnjaki:

- telesna teža nad 20 kg (z glavo), telesna teža od všteti 17 do 20 kg, teža svežega rogova nad 260 g;

Ribniki v Dragi, kjer ima LD Ig svoj lovskogospodarski objekt Foto M. Adamič

B. telesna teža od vštrevši 17 do 20 kg, teža svežega rogovja pod 260 g; telesna teža pod 17 kg.

Načrt odstrela srnjadi za leto 1980 je bil v spolnem in strukturnem razmerju izdelan skladno z enotnimi gojitvenimi smernicami. Dejanski poprečni odstrel je bil od 85 do 90 %, s tem da smo morali gojitvene smernice dopolniti in izpad odstrela srnjakov B-lanščakov nadomestiti z odstrelom mladičev moškega spola.

Kako pomembno je enotno načrtovanje v lovskogojitvenem območju,

saj gre končno za uresničevanje enega izmed osnovnih smotrov območnega gospodarjenja, smo ugotovili že ob dokaj zahtevnem usklajevanju srednjeročnih načrtov, ki so za mnoge lovske organizacije še vedno le birokratsko breme ali pa seštevke nestvarnih želja.

Tako smo za najpomembnejše vrste divjadi sprejeli enotna izhodišča, ki jih navajamo le v povzetku:

Jelenjad

Načrtovanja smo se lotili z oceno o 35% prirastku pomladanskega staleža in o 40% odstrelu.

S tem bi v srednjeročnem obdobju številčnost jelenjadi zmanjšali za okoli 25 %, da ob najboljših življenjskih razmerah ne bi presegala 2,5 živali na 100 ha gozdne površine (pomladanski stalež).

V delu območja, ki ga zajemajo lovske družine Rakovnik, Grosuplje, Krka, Taborska jama, Šentvid pri Stični, Višnja gora in Ivančna gorica, odstrela jelenjadi številčno ne bi omejevali, moral bi biti le v ustreznem spolnem razmerju. Omejen pa bo odstrel jelenov v starostnih razredih nad 5 let. Izhajajoč iz sedanjega stanja (leto 1980), naj bi bil odstrel na 100 ha takle:

Lovišče	1980	1981-85
Ljubljanski vrh	0,90	1,00
Borovnica	0,50	0,60
Rakitna	0,40	0,50
Tomišelj	0,30	0,40
Ig	0,30	0,40
Mokrc	0,40	0,50

Vsi drugi ukrepi bodo izvedeni po enotnih gojitvenih smernicah.

Srnjad

S predvidenim zmanjševanjem števila srnjadi je pričakovati ugodnejše možnosti za kakovostnejšo srnjad. Cilj v srednjeročnem obdobju je, da bi v loviščih, kjer odstrel jelenjadi ni omejen, dosegli odstrel 2,5 srnjadi na 100 ha, v loviščih z jelenjadjo pa 2 kosa srnjadi na 100 ha. Pri tem bo treba upoštevati kazalce v gojitvenih smernicah in načelo dinamičnega planiranja.

Medvedi

Odstrel medvedov se bo gibal v dosedanjih mejah oz. bo določena lovska organizacija imela pravico odstreliti enega medveda letno v dogovorjenem roku, kasneje pa bo pravica do odstrela razporejena na tista lovišča, kjer bo odstrel medveda možen.

V loviščih izven območja, v katerem je medved zaščiten, ne velja obveznost celoletnega krmljenja te divjadi, odstrel pa je vezan na pogoje zakona oz. iz njega izhajajočih predpisov.

V loviščih, ki leže v območju, kjer je medved zaščiten, bodo mrhovišča založena praktično vse leto. To

Odstrel divjadi v letu 1979 (Krimsko lovskogojitveno območje)

Lovišče	Medvedi	Jelenjad	Gamsi	Divji prašiči	Poljski zajci	Race mlakarice
Borovnica	1	17	14	14	6	30
Ig	—	11	5	2	11	45
Mokrc	1	25	15	7	14	13
Rakovnik	—	4	—	—	13	21
Rakitna	—	36	8	7	13	55
Škofljica	—	7	—	—	11	6
Tomišelj	1	8	—	4	29	35
Grosuplje	1	8	—	5	20	40
Krka	1	2	—	8	1	11
Taborska jama	1	2	—	2	23	44
Višnja gora	—	4	—	4	13	40
Ivančna gorica	—	3	—	4	7	28
Šentvid pri Stični	—	—	—	1	13	—
GL Ljubljanski vrh	—	33	—	6	5	24
Skupaj	6	160	42	64	179	392

so lovišča lovskih družin Mokrc, Ig, Rakitna, Tomišelj, Borovnica, Škofljica in lovišče LZS Ljubljanski vrh. Sestava odstrela medvedov bo uskladenjena z gojitvenimi smernicami LZS.

Divji prašiči

Številčnost divjih prašičev naj se v srednjeročnem obdobju ne poveča, pač pa naj bi z ustreznimi ukrepi dosegli uravnovešenost prirastka in odstrela. To je še zlasti pomembno za kakovostnejši strukturni odstrel, tako da odstrel mladičev in lanščakov številčno ne bo omejen, odstrel starejših živali pa določen in razporejen po posameznih lovskih organizacijah. V vsakem lovišču bo na 2000 ha gozdne površine vsaj eno krmišče za divje prašiče. V vegetacijski dobi odstrel na krmiščih v nobenem primeru ne bo dovoljen.

Gamsi

Ukrepe za gojitev gamsov so skupno oblikovale in sprejele lovske družine Mokrc, Rakitna, Borovnica in Ig. V ta dogovor so vključile tudi lovski družini Žilce in Cajnarje iz Notranjskega LGO, katerih lovišči se že po svoji naravni oblikovitosti vključujeta v življenjski prostor gamsov.

Mala divjad

Najpomembnejša mala divjad v tem območju je divja raca, kjer so bili z nekaterimi gojitvenimi ukrepi doseženi spodbudni uspehi. Zlasti LD Ig je z umetno zrejo divje race v »polprirodnih« razmerah na obsežnih ribnikih veliko prispevala, da sta se številčnost in odstrel mlakarice na celotnem Barju povečala. Glede ukrepov za gojitev drugih vrst male divjadi (fazan, zajec) se bodo lovske organizacije vključile v ustrezno obliko dela, katere pobudnik mora biti ZLD Ljubljana.

Divjad ostalih vrst

Med ostalimi pomembnejšimi ukrepi je sprejet dogovor, da bodo volk, ris, divja mačka in divji petelin popolnoma zavarovani oz. bo glede morebitnega odstrela veljal poseben dogovor, enako tudi še za katero drugo, tu neomenjeno divjad.

Pregled odstrela srnjadi v loviščih Krimskega lovskogojitvenega območja

Lovišče	Površina v ha	Odstrel 1978		Odstrel 1979		Po planu 1980	
		skupno	na 100 ha	skupno	na 100 ha	skupno	na 100 ha
1. Borovnica	4240	69	1,62	80	1,88	95	2,24
2. Rakitna	6170	141	2,28	107	1,73	140	2,26
3. Tomišelj	3540	61	1,72	73	2,06	70	1,97
4. Rakovnik	2940	31	1,05	32	1,08	38	1,29
5. Škofljica	2460	42	0,98	50	1,17	54	1,26
6. Ig	4130	68	1,64	64	1,54	68	1,64
7. Mokrc	6508	150	2,30	128	1,96	152	2,33
8. Taborska jama	5250	71	1,35	71	1,35	90	1,71
9. Krka	3940	43	1,09	48	1,21	54	1,37
10. Šentvid pri Stični	5320	51	0,95	50	0,93	100	1,87
11. Ivančna gorica	4350	49	1,12	32	0,73	90	2,06
12. Višnja gora	5340	57	1,06	79	1,47	75	1,40
13. Grosuplje	5350	126	2,35	119	2,22	140	2,61
14. Ljubljanski vrh	4050	42	1,03	117	2,88	120	2,96
Skupaj	65 388	1001	1,53	1050	1,60	1286	1,96

Posebno pozornost pri izdelavi srednjeročnih načrtov so lovske organizacije namenile programu o biotehničnih ukrepih ter vsebinsko in materialno opredelile uresničitev obveznosti, sprejetih v samoupravnem sporazumu o enotnih gojitvenih smernicah in v družbenem dogovoru. Sprejeti so bili tudi nekateri dogovori za učinkovitejšo gojitveno-čuvaljsko službo, saj je večina lovišč zaradi bližine večjih naselij in goste mreže gozdnih prometnic izpostavljena nezakonitemu lovu.

Za izboljšanje nezadovoljivega stanja lovske kinologije bo osrednja pozornost veljala šolanju psov za delo po strelu, zlasti barvarjev.

Krimsko LGO je torej dokaj obsežno, obsežne so tudi naloge na tem območju. Gojitev medvedov in jelenjadi pa je ena izmed najpomembnejših nalog. Zato ni le nujno tesno sodelovanje lov. organizacij v tem območju, ampak tudi sodelovanje celotnega Krimskega LGO z lovskimi organizacijami sosednjih lovskogojitvenih območij.

Dolgo je kljubovalo

Foto I. Napotnik

Lov, narava in umetnost

Diana na razstavi »Narava — divjad — lovstvo, Ljubljana 1980«

Tone Svetina, predsednik Kluba Diana

Desetletja po drugi svetovni vojni pomenijo v odnosu človeka do narave in lovstva prelomno obdobje, ki ga opredeljujejo kakovostne spremembe. Človek se je nad prepadom, ki grozi vsemu živemu, bodisi z ekološko katastrofo ali atomsko vojno, zavedel svoje odvisnosti od narave in odgovornosti za vsa živa bitja na skorji planeta.

Tudi slovensko lovstvo se je po organizacijski učvrstitvi celotne strukture lovstva usmerilo k samoupravi demokratičnejši in splošneje kultiviranju lova.

Ustanovitev Kluba DIANA spada k težnjam te vrste. Nekaterim, žal redkim lovcem, se je zazdelo, da naš sodobni lov ne izrablja vseh možnosti, ki jih človeku daje udeleževanje v naravi. Gojitev divjadi, ureditev lovišč, ohranitev živalskih vrst in naselitev novih, gospodarska korist lova, lovski turizem in tako naprej so pojavi, ki narekujejo kultiviranje lova, kar pomeni, da je treba razvijati duhovne vrednote.

Člani Kluba DIANA so si v prvem obdobju zadali nalogo, da z umetniško in dokumentarno fotografijo ter filmom o življenju živali pospešujejo in bogatijo našo lovsko kulturo.

Uspehi njihove prizadevnosti so bili vidni v slikovnem gradivu revije LOVEC, vsakoletnem koledarju in na raznih razstavah.

Na razstavi sodelujoči likovniki:

Peter ADAMIČ, Franc BREGANT, Joža HORVAT-JAKI, Jurij MIKULETIČ, Maksim SEDEJ ml., Branko ŠKOFIC, Sonja TAVČAR-SKABERNE, Janez ČERNAČ, Tone SVETINA, Vojko SVETINA, Ive ŠUBIC, Riko DEBENJAK, Mira URŠIČ-ŠPAROVEC, Jože SVETINA.

Za sodelovanje so dobili spominsko plaketo Kluba DIANA.

V drugem obdobju je DIANA razširila krog svojih sodelavcev. Pričela je pisatelje, slikarje, kiparje in druge umetnike, ki jih zanima tema »človek in narava«.

Dejstvo je, da lov postaja poleg športa, razvedrila in gospodarstva, tudi kultura. Kultura pa je nesmrtnost človeške misli in ustvarjalno vključevanje v zgodovinski tok narodovega duha.

Lov je pridobil na družbenem pomenu. Postal je stvar časti, odgovornosti in znanja. Tako danes poleg lova s puško poznamo tudi lov s foto in kino kamero. V naravo hodimo ne le zato, da bi gojili divjad, jo videli ali uplenili, temveč tudi zato, da bi okrepili svoje duhovne in fizične moči ter se razveselili ob lepoti sončnega vzhoda, petju ptic in žuborenju gorskih potokov, in da bi svoja doživetja posredovali drugim. Lov nas vleče v naročje narave, da bi iskali lepoto, srečo in smisel obstoja.

To so vprašanja, s katerim se ukvarja umetnost. Dejavnost, ki v razvoju človekove zavesti spada v nadgradnjo.

Zmotno bi bilo misliti, da odkrivamo nekaj novega. Nasprotno. Vračamo se nazaj k praznini starih vrednot in k njihovemu prevrednotenju.

Lov je bil dolga tisočletja prevladujoča oblika v obstoju pračloveka. Dokazuje, kako močno je obremenjeval in tudi oblikoval človekovo zavest, najdemo v ostankih lovskih prakultur vseh ljudstev sveta. Umetnost se je rodila v lovskih prakulturah, v času, ko je bil človek povsem spojen z naravo in od nje odvisen.

Stenske risbe in slike živali in lovcev, ostanki kipov iz kamna ali kipci, izdelani iz kosti, rogov, gline ali kovine, govorijo, da je lov tisočletja inspiriral človekovo umetniško domišljijo.

Pravi vpogled v pomen lova nam daje preučevanje ostankov tistih ljudstev, ki še živijo v kameni dobi in so nosilci lovske kulture.

Praljudje so bili v usklajenem odnosu med seboj in živalskim svetom. To potrjuje lovska mitologija, ko nekatere živali postanejo božanstva. Kult svete, zaščitene živali in tabuji, ki še vedno vladajo pri primitivnih ljudstvih, nas spominjajo na probleme, na katere je moderni človek pozabil, prav tako, kot na simbolne pomen narisanih ali oblikovanih živali.

Ko je človek spremenil krike v petje, gibe v ples in ko je v mrtvo materijo vdahnil nesmrtnost duha, je to počel iz neke globlje potrebe in želje po potrditvi svojega dela in obstoja.

Ljubezen do narave je vsečloveško čustvo. Ko se je prvotni človek zavedel svoje npravi in prirode, je pričel ločevati grozo in lepoto v njej. Ko pa si jo je z delom podredil, se je začel zavedati njene dobrote.

Vendar se čustvovanje prirode kot socialni pojav javlja precej pozno. Najprej je podzavestno, potem se javlja v velikih duhovih, nazadnje ga dojemajo množice.

Šele sposobnost, odraziti doživljanje bodisi z risbo, barvo, zvoki, opisati ga z besedami, prenesti ga na sočloveka in ga ohraniti, pomeni lepoto v naravi ne le občutiti, temveč tudi obvladati.

Na razstavi sodelujoči fotografičlani Kluba Diana:

Vojko BIZJAK, sekcija Ljubljana, Tone BRANCELJ, sekcija Ljubljana, Janez ČERNAČ, sekcija Kočevje, Oskar DOLENC, sekcija Triglav-Bled, Radovan JEMC, sekcija Triglav-Bled, Janez KONEČNIK, sekcija Kočevje, Konrad LAMPE, sekcija Kočevje, Elo MIHEVC, sekcija Ljubljana, Ivan MIKEC, sekcija Ljubljana, Ivan VEBER, sekcija Triglav-Bled, Valentin SOČAVEC, sekcija Ljubljana.

Umetnost je sposobnost prenašati čustva in resnice na višjem nivoju v druge ljudi. To človek lahko počne iz dveh razlogov: iz občutka moči in radosti nad življenjem, ali pa iz občutka bolečine, nemoči in upora do sveta in časa, v katerem živi.

Ustvarjalnost je kozmična strast, lastna samo človeku, ki je iskalec lepote, resnice, ki odkriva nove vrednosti ter bistva stvari. Izražati se s sredstvi lepote pomeni odkrivati tisto, kar je mnogim prikrito. Tako spreminjamo svet, ko si ga hočemo razložiti.

Rad bi poudaril, da pomeni odkrivanje lepote sestavni del lovskega doživetja. Ne pravi Goethe zaman: »Kaj more človek z življenjem pridobiti več, da se mu razodene božanska narava!«

Žal po naših gozdovih in poljih tava še precej za lepoto slepih in gluhih posameznikov. Modernih barbarov. Za krmilom avtomobila, s puško, ki ubija na pol kilometra daleč... Ne zmanjka lovcev za prestiž, ki jim ni nikoli dovolj trofej in tudi takšne imamo, celo v civiliziranih deželah, ki streljajo ne le na ptice pevke, zdaj že na metulje in eden na drugega.

Res je, da civilizacija z eno roko daje in z drugo jemlje. Industrializacija, mehanizirano in avtomatizirano delo poenostavlja človeka in ga spreminja v privesek stroja. Odtujeni človek je nesvoboden, beži pred svetom in pred seboj ter se lovi v nevarne zanke. Podzvestno pa si želi povezave z ljudmi in naravo, vrnitve v izgubljeni paradiz. Vrnitev človeka v naročje matere narave pomeni vrnitev v izhodišče. Nesporno je, da lovsko udejstvovanje nudi najširšo in tudi najglobljo možnost povezovanja človeka z naravo. Lovcu se razodeva v najglobljih skrivnostih, kajti živimo v času, ko se ljudje lahko nauče marsičesa od živali!

Nas zanima, kakšna so ta vprašanja pri Slovencih. Po zaslugi Kluba DIANA se je močno razširila fotografija in z njo povezan foto lov. Še daleč pa nismo izrabili možnosti, ki jih nudi film.

Foto lov predstavlja etično visoko in novo obliko lova, ker ni obremenjen s krvjo in ubijanjem. Tu gre za absolutno iskanje lepote in izjemnih priložnosti, ko se očesu nudijo nikdar ponovljivi prizori srečanja z živaljo v njenem prirodnem

Naslovna stran kataloga (10 × 21 cm), ki ga je v 700 izvodih izdal Klub Diana o svojem oddelku na razstavi »Narava-divjad-lovstvo, Ljubljana 1980«

okolju. Kolikor posnetki ne vzdržijo estetskih kriterijev, so še vedno za znanost uporabljiva dokumentacija. V likovni umetnosti skušamo oživiti naravo in žival kot motiv, ki je »padel iz mode«. Ni res, da bi lahko umetniška fotografija zamenjala sliko ali skulpturo. Dejstvo je, da je naša likovna kritika popolnoma zanemarljiva in omalovaževala slikarje krajinarje in realistično slikanje nasploh. Saj celo slikarji, kot so **Maksim Gaspari, Perko, Gorup** in drugi, niso dobili priznanja, kot jim gre. Kritiki in modni slikarji jih imajo za »razgledničarje«. Moderno slikarstvo, abstrakcija in iskanje novitet za vsako ceno, merila svetovnih modnih smeri so odvrnila marsikoga od narave, čeprav si ljudje želijo prav takšne slike in tudi skulpture, kjer vsaj približno vedo, kaj gledajo.

Ive Šubic se nam je predstavil s sliko »Jelen v roku«, ki je zelo občutena in svojevrstna.

Riko Debenjak pa je prispeval k razstavi olje »Uplenjeni jereb«, ki

s svojo lepoto in tragiko napravi globok vtis.

Danes med akademskimi slikarji poznamo le lovca **Petra Adamiča**, ki goji v olju in akvarelu kult občutljivega in prefinjenega čustvovanja narave in živali ter kozmično povezano lepoto, ki se razodeva v svetlobi in senci rojstva in smrti.

Maksim Sedej ml. je poznan kot izjemno občutljiv slikar kozmičnih razpoloženj. Na razstavi pa se nam je predstavil s simbolnimi slikami hroščev.

Joža Horvat-Jaki iz sveta sanj, podzvesti ter fantastike dosledno prenaša praživalsko klasifikacijo simbolnega pomena v barvi in grafiki. Na razstavi se nam je predstavil z grafikami.

Visokogorje, skalovje, gorske vasi v vseh letnih časih so živ motiv slikarja **Franca Breganta**, ki že desetletja brusi slike te vrste do zavidljive lepote in prikupnosti.

Mnogo obetajoč slikar in kipar živali je **Jurij Mikuletič**, ki nam skuša z romantičnim realizmom približati svoj svet. Potrebna je velika ljubezen do živali, natančno opazovanje in mojstrska roka, da žival v gibih živi in ostane v zavesti kot kategorija lepote, bodisi v skulpturi ali sliki.

Od samorastnikov se je edino **Jože Svetina** posvetil lovski tematiki. V stilu naive je rahločutno upodobil nešteto enkratnih razpoloženj v naravi ter tudi lovskih zgodb in običajev v olju in akvarelu.

Narava, živalski svet in ljudje so pogosta tema naivcev, ki se uspešno uveljavljajo bolj drugod po Evropi kakor pri nas doma. Naj omenim le **Generaličeve** »Jelene«, **Plemljeve** in **Magyarjeve** »Peteline«, **Peterneljeve** »Lovce in gobarje«, **Rističevega** »Ovna« in »Levčke« **Grete Pečnikove** ter **Lavričeve** »Plavajoče konje«. Več ali manj se tudi drugi slikarji vračajo k temi »človek — narava«, čeprav ima njihovo umetniško izpovedovanje drugačna težišča.

Vojko Svetina je v črno-belih tuš risbah skušal upodobiti spopad nagonskega in racionalnega uma skozi človeško živalsko hierarhijo.

Dopadljivo izdelane so tudi slike **Mire Uršič-Šparovec**.

Branko Škofic je razstavljal krajino, **Janez Črnač** pa sledove.

Od akademskih kiparjev se je kot sodelavka Diane pojavila le **Sonja**

Skaberne-Tavčar, ki je kot dosledna romantična realista izdelala nekaj posrečenih skulptur.

Sandi Leskovec, ki je naš najboljši lesorezec izključno s temo »človek, narava, žival, življenje in smrt«, na tej razstavi ni sodeloval.

Tudi avtor tega članka sem se na tej razstavi predstavil s skulpturami živali v jeklu, kot opozorilo pred nasiljem nad naravo in človekom.

Kdaj, kje in kako se je besedna umetnost ukvarjala s to temo, nam je razvidno iz zbirke »Zelene stečine«. Tu so zbrani vsi pomembnejši avtorji.

V boju s steklino z vso resnostjo

Težišče boja v redčenju lisic in v doslednem izvajanju predpisov

Prof. dr. veterine Vjekoslav Simčič

Pri nas veliko govorimo in pišemo o steklino že od leta 1973, zdaj pa se širi tako eksplozivno, da se vest o njenem širjenju neredko prebije že na prve strani časnikov.

Steklina je bila že od nekdaj morilka ljudi in živali. Aristotel je leta 322 pred našim štetjem pisal, češ da se prenaša z ugrizi. Grški kronist Cornelius Celsus ji je v prvem stoletju našega štetja nadel ime hidrofobija — strah pred vodo, značilno bolezensko znamenje, ki ga pa zasledimo le pri ljudeh.

Steklina je ubijala tudi v srednjem veku, samo da so jo tedaj pripisovali nadnaravnim močem in kaznim, ki jih delijo bogovi. Dolgo časa so ljudje mislili, da psa napade steklina, če trpi zaradi žeje. Prvo odkritje, ki je ponudilo odrešitev človeku, se je posrečilo genialnemu Francozu Louisu Pasteurju. Življenje je rešil dečku (9 let), Josephu Meisteru iz Alrose, ki ga je ugriznila stekla žival. Uporabil je cepivo, ki ga je pridobil iz možganov okuženih kuncev. Od Pasteurjevih dni pa do danes so se glede stekline zvrstila številna pomembna odkritja, izkoreniniti pa stekline navzlic vsestranskemu prizadevanju niso mogli. V nekaterih državah, ki so že po naravi izolirane, so izpeljali karanteno psov

Delo članov Kluba DIANA je pionirsko. Zaorali smo brazdo v ledino z namenom, da bi našli pot nazaj h koreninam človeka, zato da bi videli pot naprej. Namen je dober. Uspeh nekoliko boljši kot vpitje izgubljenega v puščavi. Mislim, da imamo pravico na svoj način iskati lepoto, ki jo daje življenje, služiti umetnosti, da nam bo pomagala živeti in vztrajati. Če gredo lahko avantgardisti naprej v drzne poizkuse odkrivanja svojih resnic, gremo mi lahko nazaj. »Nazaj k naravi!« kot je že davno zaklical francoski filozof Rousseau.

in mačk, ki jo je leta 1807 predlagal Anglež Samuel Argent Bradsley. In res so steklino čisto zatrli. Anglija je že od leta 1902 brez stekline, obrestovalo se ji je dosledno cepljenje, povezano s strogimi veterinarsko-upravnimi ukrepi. Podobno strogi so bili tudi na Japonskem, v Avstraliji ter v nekaterih drugih otoških državah in v Skandinaviji. V Jugoslaviji smo začeli načrtno cepiti pse šele leta 1937. Pred drugo svetovno vojno in še nekaj časa po njej je bilo pri nas veliko smrtnih primerov med ljudmi in poginov med živalmi. Leta 1938 je bila Jugoslavija po številu ugotovljenih primerov stekline na četrtem mestu v Evropi — za Poljsko, Romunijo in Bolgarijo. Od leta 1948 do 1969 smo dosledno cepili pse in preganjali steklino še z raznimi drugimi sanitarno-veterinarskimi ukrepi, tako da smo jo skoraj zatrli. Leta 1968 so med živalmi ugotovili samo dva primera stekline. Od leta 1970 pa ta bolezen postaja spet hujša in hujša nadloga. Znova se je hudo razširila zlasti med lisicami, ekspanzijo pa je povzročil val tako imenovane gozdne, silvatične stekline (silva je latinsko gozd).

Silvatična steklina je izbruhnila leta 1939 na Poljskem, od tam pa se je

v treh desetletjih razširila domala po vsej Evropi. Tako naglo se je mogla širiti predvsem zato, ker so se lisice izredno razmnožile — pravimo, da je lisičja populacija v biološki ekspanziji. Lisica namreč razen lovcev nima nobenih sovražnikov več, še zlasti odkar smo skoraj iztrebili volkove, rise in druge mesojede.

Pred tem smo imeli opraviti predvsem z mestno (urbano) steklino. Razloček med gozdno in mestno steklino ni pri povzročitelju — le-ta je isti pri obeh — marveč pri živalih, med katerimi se bolezen najbolj širi. Urbana steklina je doma predvsem med psi in mačkami: svoje čase je bilo na pretek potepuških psov, cepili jih niso in zato je bolezen razsajala prav med njimi. Takrat je bilo tudi lisic precej manj in je bilo manj tudi silvatične stekline. Ta bolezen se ne širi tako, kakor se širijo druge virusne bolezni, čeprav jo povzroča virus. Ne širi se z dotikom, s kapljično infekcijo, z okuženo hrano, ampak skoraj izključno z ugrizom.

Bolna žival izloča povzročitelja s slino in ga prenaša na druge živali ali na človeka z ugrizom. Takšen način za prenašanje je bistveno počasnejši od poti, po katerih se prenašajo druge virusne bolezni, zato se steklina širi počasi. Val silvatične stekline je s Poljske potoval k nam tri desetletja. Pred nami je zajeel Demokratično republiko Nemčijo, Zvezno republiko Nemčijo, Češkoslovaško, Avstrijo, Francijo, Belgijo, Švico, Italijo, Madžarsko in še nekatere druge evropske države.

V SR Slovenijo je vdrl leta 1973 iz Madžarske in sicer v Prekmurje, leta 1979 pa še iz Italije in Avstrije na Gorenjsko. Val stekline, ki se je izlil k nam, je hkrati pljusnil tudi na hrvaško stran in v Vojvodino. Naravna, a ne nepremagljiva ovira za širjenje bolezni so večje reke in gorske verige, preprosto zato, ker se lisice težko prebijejo čeznje. To potrjuje tudi način, kako se je steklina širila po Sloveniji. Mura ji je ovira s severo-vzhodne strani, s severo-zahodne pa se je razširila po Savski dolini. V letu 1980, natančneje konec novembra, je bilo okuženih 23 naših občin. V teh 11 mesecih pravkar minulega leta je virološki inštitut veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete preiskal 2747 poginulih ali pokončanih živali in pri 642 izmed njih ugotovil steklino. Zadnji primer stekline pri človeku

smo imeli pri nas leta 1952, medtem ko v Jugoslaviji skoraj ne mine leto, da bolezen ne bi terjala kakega človeškega življenja. Tako je bilo leta 1975 8 smrtnih primerov, leta 1976 7, leta 1977 2, leta 1978 2 in leta 1979 tudi 2. Za leto 1980 še nimamo podatkov. Skoraj vsi primeri so bili s Kosova in Metohije, kjer je šlo predvsem za urbano steklino.

Virus stekline je med boleznijo v živčnem tkivu, v žlezah slinavkah in slini, redkeje v urinu, medtem ko ga v krvi, mleku in drugih telesnih tekočinah praktično ni. Slina vsebuje največ virusa v prvih dneh bolezni, lahko pa je v njej tudi nekaj dni pred izbruhom bolezni. To pomeni, da žival s steklino lahko okuži drugo žival ali človeka še v času inkubacije, ko je sama na videz še zdrava.

Prav zato določa Pravilnik o ukrepih za zatiranje in izkoreninjanje stekline pri živalih (Ur. list SFRJ, št. 34/80) v 4. členu, da je treba takega psa ali tako mačko nadzorovati 10 dni; medtem se morajo opraviti trije klinični pregledi, in sicer prvi, peti in deseti dan.

Silvatično steklino, ki sedaj razsaja pri nas, zatiramo predvsem tako, da redčimo stalež lisic, kjer imajo odločilno vlogo lovci. Da bi jo popolnoma zatrli, bi morali lisice zredčiti tako zelo, da bi na 1000 ha ostali samo dve. V Švici so poskušali še drugo možnost: — s hrano, ki vsebuje cepivo, naj bi živali naredili imune. Ta in druge metode pa za sedaj niso kdove kako spodbudne. Preostaja nam potemtakem, da z vsemi močmi preprečujemo stik psov in mačk z divjadjo, zlasti če niso cepljeni, ker se pri njej okužijo in okužbo prenašajo na ljudi. Skratka, preprečiti moramo, da bi silvatična steklina postala urbana.

Zvezni in republiški zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (Ur. list SFRJ, št. 43/76 in Ur. list SRS, št. 18/77) štejeta steklino med kužne bolezni, ki ogrožajo vso državo oz.

O ukrepih za zatiranje in preprečevanje stekline

(Okrožnica predsedstva skupščine LZS, ki je bila razposlana vsem zvezam lovskih druženj)

Predsedstvo skupščine Lovske zveze Slovenije je na svoji 6. seji, 12. januarja 1981, obravnavalo tudi epizootiološko stanje stekline v Sloveniji in daje pobudo za nekatere neposredne naloge lovskih organizacij pri zmanjševanju številčnosti lisic.

V SR Sloveniji je bilo konec novembra 1980 s steklino okuženih 23 občin, kar predstavlja 36 odstotkov celotnega območja republike. Od takrat se je okužba še dodatno razširila na področje treh občin (Idrija, Ptuj, Laško).

Ker gre za silvatično steklino, je razumljivo, da bolezen zajema predvsem lisice in tudi divjad drugih vrst, kar lahko resno ogrozi celoten izvoz uplenjene divjadi. Poleg tega so ogroženi tudi ljudje in domače živali.

Osnovna naloga lovskih organizacij pri preprečevanju širjenja stekline je jasna: še v večji meri je potrebno razredčiti lisice, ki so glavni zbirnik in prenašalec te bolezni.

Iz podatkov o odstrelu v SR Sloveniji je razvidno, da je odstrel nespremenjen, oziroma se je povečal le ponekod. Zanesljivo sklepamo, da je številčnost lisic v povprečju mnogo večja od tiste, pri kateri se širjenje stekline zaustavi (2 lisice na 1000 ha).

Dejstvo je, da smo v zadnjem obdobju zaradi večje humanosti lova pa tudi spodbudne vrednosti lisičjega krzna lov na lisice omejili le na čas zrelosti kožuha. Izredno stanje pa brez dvoma zahteva izredne ukrepe, med katerimi je najpomembnejši lov na lisice v vseh letnih časih.

Predsedstvo je preučilo tudi nekatere druge možne in znane ukrepe in sprejelo odklonilno stališče do ponovne uvedbe strupov (ciano-vodik) ali plinjenja lisičin. Razloga za to sta: velika nevarnost, ki bi jo uvedba strupov pomenila tudi za človeka, in omejena učinkovitost. To jasno potrjujejo dolgoletne izkušnje v drugih državah (Nemška demokratična republika, Zvezna republika Nemčija, Avstrija).

Vsem lovskim organizacijam priporočamo načrtnejše ukrepe pri zmanjševanju številčnosti lisic. Med take ukrepe sodi tudi uvedba »katastra lisičin« in odstrel celotnih legel. Pri tem ni priporočljivo razkopavati lisičine, ker si sicer lisice za naslednje kotenje poiščejo druga mesta, ki jih je treba ponovno odkriti.

Menimo, da bi z ustreznjšo in s tem učinkovitejšo organiziranostjo odstrel lisic v letu 1981 morali podvojiti.

Za uresničitev tega naj lovske organizacije namenijo tudi spodbudne nagrade, katere pa ni nujno, da so zgolj materialne, pač pa tudi drugih oblik (odstrel trofejne divjadi, priznanja ipd.).

Izredno pomembne so tudi druge oblike vključevanja lovskih organizacij v ukrepe zoper steklino, še zlasti v prizadevanja krajevnih skupnosti in občinskih ter medobčinskih veterinarskih institucij. Lovci morajo biti v svojem okolju nosilci budnosti pri odkrivanju in preprečevanju stekline.

Lovske družine in zveze lovskih druženj naj se s pristojno veterinarsko službo dogovarjajo, da bi se zagotovila »pogojna« uporabnost lisičjega kožuha, če je žival negativna na steklino (določitev mesta zbiranja uplenjenih lisic, pooblaščenice osebe za odiranje lisic in vodenje evidence).

Razen tega morajo lovske družine dosledno izpolnjevati določila zadevnih občinskih odlokov. Zveze lovskih druženj naj napravijo sezname oseb, ki bodo v pristojnih antirabičnih ambulantah preventivno cepljene na stroške pristojne zdravstvene skupnosti. Dogovorjeno je, da bodo cepljeni vsi poklicni lovski čuvaji in pregledniki uplenjene divjadi.

O tem bodo zveze lovskih druženj še obveščene.

V Ljubljani, 16. 1. 1981

Predsednik skupščine LZS
Lojze BRIŠKI

celotno območje republike. Na podlagi zveznega zakona pa je predpisal zvezni komite za kmetijstvo že citirani pravilnik o ukrepih za zatiranje in izkoreninjanje stekline pri živalih. Le-ta določa v 2. členu, da je treba vse pse obvezno popisati, označiti in zaščitno cepiti proti steklini enkrat na leto. Zaščitno cep-

ljenje je obvezno za vse pse, stare nad štiri mesece. Ko v neki občini ugotovijo prvi primer stekline, izda Republiška veterinarska uprava na podlagi 2. odstavka 39. člena zakona o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (Ur. list SRS, št. 18/77 in 43/78) odločbo o določitvi s steklino okuženega, neposredno ogroženega

V času kontumaca v okuženem in neposredno ogroženem območju s steklino morajo biti psi privezani ali zaprti
Foto J. Papež, Diana

in ogroženega območja. S steklino so »okužena območja«, v katerih je ugotovljena steklina. »Neposredno ogrožena« pa so območja (občine) v globini 10 km, ki meje na okuženo območje (občino).

Mejo 10 km neposredno ogroženega območja v občini določi pristojni občinski veterinarski inšpektor, pri tem pa mora upoštevati reliefno oblikovitost terena in druge možnosti za širjenje bolezni. Tako imenovano s steklino »ogroženo območje« je vse drugo območje SR Slovenije. Ko izda Republiška veterinarska uprava odločbo o določitvi s steklino okuženega, neposredno ogroženega in ogroženega območja, stopi v veljavo tudi že navedeni zvezni pravilnik.

Kakor veljajo glede stekline nujni ukrepi za pse, veljajo tudi za ljudi. V Ur. listu SFRJ, št. 8, od 15. februarja 1980, je izšel nov Pravilnik o pogojih in načinu obvezne imunizacije. V petem poglavju tega pravilnika, ki ima naslov Imunizacija proti steklini, predpisuje 34. člen naslednje:

Imunizacija proti steklino je obvezna za vse osebe, ki so izpostavljene

okužbi z virusom stekline in sicer:

1. za osebo, ki jo je ugriznila ali kako drugače ranila stekla divja ali domača žival, za katero sumijo, da je stekla;

2. za osebo, ki jo je ugriznil pes ali mačka neznanega lastnika, če psa ali mačke ni mogoče imeti pod 10-dnevno veterinarsko kontrolo;

3. za osebo, ki jo je ugriznil pes ali mačka, ki v 10 dneh po ugrizu pokaže znake stekline, pogineta, sta ubita ali se izgubita;

4. za osebo, ki se je utegnila okužiti z virusom stekline prek sluznice ali poškodbe na koži;

5. za osebo, ki se je pri delu ranila s materialom, ki je bil v stiku z virusom stekline.

Virus stekline meri 0,15 mikrona v premeru in ga je mogoče gojiti le na živih tkivih. Sonce ga hitro ubije, moč pa izgubi tudi na suhem zraku. Mraz in vlago prenaša dobro in v možganih mrhovine ga je mogoče najti še nekaj tednov po poginu. Temperatura 50°C ga ubije v 15 minutah, kuhanje pa v 2 minutah. Sredstva za dezinfekcijo (razkuževanje), kakor sta fenol in formalin, mu pridejo do živega šele čez pol ure.

Čas, ki preteče od okužbe do izbruha bolezni, imenujemo inkubacija (inkubacijska doba). Ta traja pri psih in mačkah navadno 3 do 8 tednov,

pri živalih drugih vrst in pri človeku utegne biti precej daljša, tudi več mesecev.

Steklina poteka pri psih in mačkah v dveh oblikah: kot divja (maniakalna, furiozna) in kot tiha (paralitična). V obeh primerih bolezni traja 3 do 6 dni, konča pa se s poginom. Divja oblika, pri kateri so živali napadalne (agresivne), je bolj značilna za urbano steklino, tiha pa bolj za silvatično. Virus poškoduje osrednje živčevje, zato pride do motenj v zavesti in posledica je nenavadno vedenje. Psi in mačke ne prepoznajo gospodarja, potepajo se in zatekajo v skrite kote; popadljivi psi postanejo boječi, prej mirni pa na lepem popadajo. Sprva požirajo nenaravno hrano, les, blago, seno in podobno, medtem ko se za naravno hrano ne menijo. Žvekalne mišice jim otrpnejo, zato ne morejo več jesti. Ves čas se zelo močno slinijo in jezik jim visi iz gobca. Tretji ali četrti dan bolezni začno hrometi, nato čisto ohromijo in poginejo. Za divjad je značilno, da izgubi strah pred naravnimi sovražniki, zato se priklati k hišam in se včasih (lisica) zravsa s psom.

Za cepljenje psov in mačk izdelujejo pri nas tri različna cepiva. Najnovejše »Rabical« je primerno tudi za imunizacijo mačk. Ta cepiva so za živali povsem nenevarna. Za preven-

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 16. 12. 1980 do 15. 1. 1981 so z območja 38 občin laboratorijsko preiskali glede na steklino skupno 545 živali oz. njihovih delov (416 lisic, 25 psov, 55 mačk, 3 goved, 1 divjega petelina, 7 zajcev, 27 srn, 6 jazbecov, 2 dihurja in 3 kune).

Veterinarski virološki inštitut v Ljubljani je ugotovil steklino pri 184 živalih z območja naslednjih 25 občin: Celja (14 lisic, 1 mačka, 1 jazbec), Domžal (5 lisic), Dravograd (4 lisice), Idrije (1 lisica), Kranja (4 lisice, 1 srna), Kamnika (1 lisica), Laškega (2 lisici), Ljubljane-Bežigrada (1 lisica), Ljubljane-Most-Polja (1 lisica), Maribora (4 lisice), Mozirja (20 lisic), Ptuja (2 lisici), Radelj ob Dravi (10 lisic), Radovljice (2 lisici, 1 mačka, 1 jazbec), Raven na Koroškem (5 lisic), Slovenj Gradca (6 lisic, 1 srna), Slovenske Bistrice (23 lisic), Slovenskih Konjic (21 lisic, 2 srni, 1 dihur), Šentjurja pri Celju (15 lisic), Škofje Loke (1 jazbec), Šmarj pri Jelšah (2 lisici), Tolmina (2 lisici), Tržiča (4 lisice), Velenja (5 lisic) in Žalca (20 lisic).

Od domačih živali sta od 16. 12. 1980 do 15. 1. 1981 oboleli 2 mački.

Pomembno je, da sta med novookuženimi občinami kar dve ljubljanski. V obeh primerih je to mejno območje proti občini Domžale, ki je bila okužena že prej. Takšno širjenje bolezni je bilo tudi pričakovati. Nova epizootična situacija opozarja na dosledno izvrševanje predpisanih ukrepov tudi na območju ljubljanskih občin.

Tudi lovske organizacije oz. njihovi člani imajo možnost še povečati odstrel lisic, potepuških psov in mačk ter tako prispevati svoj delež v naporu za zdravstveno varstvo ljudi in tudi živali, predvsem domačih.

Republiška veterinarska uprava

tivno cepljenje ljudi pa uporabljamo uvoženo cepivo, ki ga imajo antirabični centri v raznih regijah Slovenije.

Ugriz stekle živali okuži človeka le v kakih 15 %, trde statistike Pasteurjevega inštituta v Parizu. Na drugi strani pa včasih niti ugriz ni potreben, da »steče« tudi človek; dovolj je, da kužna slina zamaže sluznico očesa ali ust.

Bolezen se pojavi kasno, ko se je rana že zdavnaj zacelila. Največkrat preteče 4—10 tednov (več le izjemno), da se razvije značilno človeška oblika: stekli je sprva nemiren in potrten, boli ga glava. Po dveh dneh postane razdražljiv in lotevajo se ga krči. Vsak poskus, da bi jedel ali pil, se konča s hudimi krči požiralnih mišic. Krči se že sprožijo, če bolnik vidi vodo ali sliši njeno šumenje. Zaradi krčev dihalnih mišic se zdi, da bolnik vzdihuje, kot da bi ga kdo polil z mrzlo vodo, v resnici pa diha čedalje težje.

Napadi trajajo največ pol minute, vmes pa je bolnik miren, prestrašen in potrten. Pobesni le včasih in tedaj je za okolico nevaren.

Teden dni kasneje krči popuste. Bolnik dobi včasih vročino in pojavijo se ohromitve; sprva na udih, kasneje tudi po telesu, vse dokler ne ohromi prepona in bolnik umre.

Specifičnega zdravljenja ni in bolniku skušajo le olajšati veliko trpljenje. Tri bolnike pa je doslej vendarle uspelo rešiti z obilnimi infuzijami tekočine, pomirjevali, kurarnom in jeklenimi pljuči.

Odstrel lisic v SR Sloveniji

Iz statistike LZS

Zveze lovskih druženj (ZLD) in gojitvena lovišča (LOZD)	Površina lovišč ha	Odstrel l. 1970	na 100 ha	Odstrel l. 1975	na 100 ha	Odstrel l. 1979	na 100 ha
Bela krajina	51 358	281	0,5	311	0,6	336	0,65
Celje	205 297	1271	0,6	1181	0,5	988	0,5
Gorenjska	127 395	768	0,6	409	0,3	499	0,4
Gorica	175 860	672	0,4	868	0,5	649	0,4
Gornja Radgona	21 756	72	0,3	116	0,5	101	0,4
Idrija	41 747	89	0,2	183	0,4	248	0,6
Kočevje	58 908	310	0,5	208	0,3	265	0,4
Koper	77 975	320	0,4	349	0,4	228	0,3
Ljubljana	211 493	1046	0,5	920	0,4	840	0,4
Ljutomer	15 536	54	0,3	81	0,5	56	0,4
Maribor	205 354	1056	0,5	896	0,4	1294	0,6
Notranjska	41 185	193	0,4	183	0,4	205	0,5
Posavje	78 145	477	0,6	533	0,7	416	0,5
Postojna	102 097	410	0,4	337	0,3	377	0,4
Prekmurje	67 568	220	0,3	359	0,5	191	0,3
Ptuj	70 150	409	0,6	455	0,6	393	0,5
Zasavje	47 078	294	0,5	348	0,7	239	0,5
Novo mesto	106 484	490	0,4	485	0,4	360	0,3
Skupaj v loviščih lov. druženj SRS	1 705 566	8432	0,5	8258	0,5	7585	0,4
Fazan	14 389	29	0,2	26	0,2	—	—
Jelen	27 585	74	0,3	—	—	23	0,08
Kompas	13 630	86	0,6	33	0,2	—	—
Kozorog	52 000	141	3,0	116	0,2	91	0,2
Ljubljanski vrh	4 070	21	0,5	6	0,1	8	0,2
Medved	43 017	225	0,5	75	0,2	172	0,4
Pohorje	32 647	32	0,09	—	—	77	0,2
Prodi	2 486	4	0,2	8	0,3	4	0,2
Triglav	59 326	65	0,1	31	0,05	15	0,02
Žitna gora	3 800	11	0,3	13	0,3	16	0,4
Skupaj LOZD	252 950	688	0,3	351	0,1	406	0,2
Skupaj ZLD in LOZD	1 958 516	9120	0,46	8609	0,43	7991	0,4

V FEBRUARJU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteni divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovsko organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma ni lova povsem zabranila.

medved

divji prašič do 15. 2.,
ozimci in lanščaki
ves mesec

volk

divja mačka
do 15. 2.

zlatica in belica
do 15. 2.

dihur
do 15. 2.

krakulj

skobec

11. 2. vziđe ob 7.11, zaide ob 17.23
26. 2. vziđe ob 6.46, zaide ob 17.44

= 4. 2.,

= 11. 2.,

= 18. 2.,

= 27. 2.

Prvi enok ali kunji pes, uplenjen v SR Sloveniji

Mitja Rebec, LD Gaberk-Divača

Kateri lovec še ni podlegel čaru zimske noči ob polni luni, ko se staplja resničnost s pravljíčnostjo, ko se narava razdaja v svojem razkošju tišine in tajinstvenosti! Človek bi rekel, da se tedaj tudi živali obnašajo drugače, kakor da so tudi one podlegle čaru mesečne noči. Ni redek lovec, ki ga ob takih nočeh lovska sla zvabi globoko v temni gozd, da bi na preži pričakal ščetrinarja ali zvitorepko. Tudi jaz spadam med take lovske »ponočajke«, zato redno zalagam mrhovišče na jasi sredi borovega gozda, v bližini visoke preže, da bi privabil zvitorepko.

V začetku novembra sem opazil, da vaba izginja brez sledu, v eni sami noči, tudi v količini celega vedra. Iz izkušnje vem, da lisice le ne požro toliko in da za seboj puste kak ostanek. Zato sem bil prepričan, da hodijo v goste divji prašiči. Ako je zapadel prvi sneg, nisem ugotovil nikakršnih prašičjih sledov; vaba pa je še kar izginjala. Da je

bilo še bolj zapleteno, je začela zginjati brez sledu tudi koruza, tako v zrnju kot v storžih. V snegu pa so bili le večji lisičji sledovi! Čedalje bolj me je zanimalo, češ če so lisice že tako požrešne, od kdaj pa žro tudi koruzo. Ponočnjak jazbec pa v tem letnem času že trdo dremlje v jazbini. Kdo se torej masti na krmišču in mrhovišču? Kako ugotoviti, saj kljub večkratnemu čakanju na preži ob novembrski polni luni ni bilo uspeha. Sklenil sem, da bom zopet poskusil srečo v decembrskih luninih nočeh. Da bi se pa gost malo dlje zadržal, sem za vabo privezal h grmu tolsto kokoš, ki naj bi požrešneža pomagala razkrinkati.

Tako sem se 25. decembra 1980 razmeroma pozno ponoči, poln upanja po snidenju, napotil proti visoki preži. Kar je za naš kraj precej neobičajno, je bila to popolnoma mirna noč, brez najmanjše sape, niti ne premrzla. Po gozdni stezi sem se bližal preži kar se da previdno, da

ne bi vznemirjal okolice in pregнал nočnih obiskovalcev mrhovišča in krmišča.

Že na poti, ko je bil med menoj in grmom, kjer je bila privezana poginula kokoš, še dobršen del grmovja in drevja, sem v siju lune s pomočjo daljnogleda opazil večjemu jazbecu podobno žival, kako poskuša odtrgati kokoš. Upirala se je na zadnje noge, s sprednjima in z gobcem pa je grabila in trgala vabo. Vendar je bila žica močnejša od živali. Tedaj pa sem, verjetno v lovski mrzlici, naredil neroden gib, da me je začutil srnjak v bližini. Odskočil je z močnim bokanjem in opozoril tudi mojega »jazbeca«. Tako s plenom te noči ni bilo nič. To me je spodbudilo, da sem naslednjega dne popoldan še bolje založil mrhovišče ter se prej odpravil na visoko prežo. Luna se tudi tokrat ni izneverila, le da ji je moč že pešala. Udobno sem se na preži namestil na klopi ter se predal razmišljanju.

Prvega enoka ali kunjega psa v SR Sloveniji je uplenil Mitja Rebec v lovišču LD Gaberk-Divača, 25. decembra 1980

V takih trenutkih je človek, čeprav sam sredi temnega gozda in v tišini noči, lahko resnično srečen! Čim bolj se naravi odtujujemo, tem uspešneje jo uničujemo! Vračamo pa ji bore malo. Koliki rodovi zanamcev bodo še deležni takih srečnih trenutkov v neokrnjeni naravi?

Luna je bila kmalu visoko na nebu in ura je odmerjala še zadnje pol ure 25. decembra. In glej zlomka, prav v tem trenutku opazim, da se vabi bliža zajetni »jazbec«, ki je že v ugodni strelni razdalji. Hitro se odločim, češ tokrat mi ne uideš, saj jazbec ni bil moj pogost lovski plen. Kljub vznemirjenosti sem previdno dvignil tricevko. Že ga imam v križu strelnega daljnogleda. Da, prav zares, velik jazbec! Dva zaporedna strela sta žival popolnoma umirila. Napetost je v trenutku popustila. Toda grenka kaplja je kanila v čašo opojnosti. Zakaj vendar ubijamo?

Ko sem se približal mrtvi živali in jo posvetil z žepno svetilko, nisem mogel verjeti svojim očem. Saj to ni jazbec! Glava je podobna pasji, trup pa jazbečjemu. Ima tudi kratke košate rep, noge pa lisičje! Dlak je dolga, sivo rjava, sršasta z dimastimi lisami. Le katera žival je to? V glavi se mi zvrstijo živali iz lovskega priročnika in drugih knjig. Če me spomin ne vara in če je moje znanje, pridobljeno za lovski izpit, dovolj trdno, je žival še najbolj podobna rakunu. Ali je to mogoče, rakun na Krasu? Nisem si mogel kaj, da ne bi v pozni nočni uri zbudil lovskega tovariša Draga, naj on prvi vidi moj neobičajni plen, naj se on z menoj veseli lovskega blagor! Šele nato sem se vrnil domov, zavedač se še ne prav svoje lovske sreče.

Vendar mi radovednost ni dala miru: hotel sem prepoznati uplenjeno žival! Skoraj do jutra sem listal Lovca, številko za številko, vse do letnika 1973, kjer je opisan rakun. Takoj mi je bilo jasno, da moj plen ni rakun, ampak verjetno (ra)kunji pes ali enok, ki je opisan v 9. številki Lovca, letnik 1971/72. Ko sem ponovno prebral ta članek, sem bil prepričan o pravilnosti svoje ugotovitve. Tedaj sem se tudi spomnil, da je bila leta 1978 objavljena kratka novica o uplenitvi prvega enoka v Jugoslaviji, pri Negotinu ob Donavi. O tem je pisal Lovec, št. 2. Fo-

Enok tehta od 5 do 7 kg, v jeseni do 10 kg. Približno toliko tehta tudi lisica.

tografija ob tem zapisu je le še potrdila mojo ugotovitev.

Opisani dogodek je prav gotovo zanimiv za našo lovsko in tudi širšo javnost, saj je to (skoraj gotovo) prvi primer uplenitve (ra)kunjega psa ali enoka v SR Sloveniji. Ostajata pa odprti vprašanji, kako je ta žival zašla na Kras, saj je v vseh opisih poudarjeno, da živi v listnatih gozdovih v bližini rek. Je mogoče kje ušla ali pa zašla k nam na svoji selitveni poti? Če drži to drugo, je izključeno, da se je naselil pri nas le ta primerek moškega spola. V tem primeru mora biti tukaj tudi samica oz. še več živali. Je mogoče pri nas katero že kdo opazil? Kar pa je najhuje: mogoče je bila s tem odstrelom pretrgana naravna razvojna pot, v primeru seveda, če se je tu naselil le par živali. S tem v zvezi je pa zanimivo, da vaba z mrhovišča še vedno izginja. Kdo jo odnaša, bom poskušal ugotoviti, vendar brez puške...

Uplenjeni enok je neiztrebljen tehtal 10,75 kg, iztrebljen pa 9,25 kg. Od smrčka do konca repa je bil dolg 90 cm. Tehtanje in merjenje je bilo izvršeno v navzočnosti lovskih tovarišev.

Marsikaj v zvezi s prvim uplenjenim enokom v Sloveniji bo bralcu bolj jasno, če prebere še naslednji članek:

NOVA ŽIVAL JE PRIŠLA Z VZHODA — KUNJI PES

(Napisal in objavil leta 1979 v nemški reviji »Neue Post« Robert Baumann — prevedel France Cvenkel)

Pred 20 leti je neki lovec v naši deželi naletel na žival, kakršne v teh krajih do tedaj še nihče ni vi-

del. Po videzu kakor rakun, imela je pa tudi določeno podobnost z jazbecem in lisico. Šlo je za kunjega psa (Nemci ga imenujejo dobesedno kunji pes — Marderhund, H. W. Smolik pa rakunji pes). Prvotna domovina te živali je pravzaprav Daljni vzhod.

Komaj je lovec poročal, kaj je videl, so tudi iz drugih dežel prišle vesti, da so že tudi tam v prosti naravi videli kunjega psa ali enoka. Bilo je jasno, da je kunji pes prodril — prek evropskega dela Sovjetske zveze — tudi v srednjo Evropo. Na stotine živalskih vrst je v milijonih let prišlo iz Severne Amerike. Kunji pes, ki je po zgradbi telesa eden izmed najprvobitnejših psov, je pred davnim časom prišel čez Beringovo ožino v Azijo, kjer še dandanes naseljuje območja severne Kitajske in Japonske do Sibirije.

Enokov kožuh je prihajal na trg kot »usurski rakun«. Zaradi kožuha so Rusi leta 1928 začeli naseljevati to žival v Ukrajini. V 30 letih so tam izpustili okoli 9000 kunjih psov. V Ukrajini tedaj že ni bilo več naravnih zatiralcev kunjega psa; ti bi bili volk, ris, velika uharica in orel. Zaradi tega se je enok hitro razmnožil in vsaka njegova nova generacija je morala iskati nove revirje. Kunji psi so vsako leto prodrli okoli 150 km naprej proti severu in zahodu. Leta 1931 je prvi enok dosegel Finsko. Sedaj so te živali že tudi na Švedskem. Leta 1951 so prvega kunjega psa »odkrili« v Romuniji in leta 1955 na Poljskem.

Težko je reči, koliko kunjih psov je sedaj po revirjih Zvezne republike Nemčije, kajti to žival ni tako lahko opaziti, ker se giblje v mraku in ponoči. Če je pa slučajno kak kunji pes na pohodu podnevi, ga

skriva varovalna barva njegovega kožuha. Spomladi, po menjavi dlake, je njegov kožuh rjav. Čez leto postaja njegova dlaka vedno bolj sršasta, in ko se obrabijo njene temne konice, je enok glinaste barve. Če popotniku ali kmetu ta žival kdaj prečka pot, ga ima najprej za rakuna ali jazbeca, kajti kunji pes nima samo čokatega telesa, ampak na obrazu tudi temno masko.

Enok kot tak dokazuje, da imajo psi in mačke skupne prednike. V njegovi dlaki je namreč možno ugotoviti sicer že slabo vidne valovite prečne proge, kakršne ima npr. divja mačka. Tudi glasovi kunjega psa so mijavkanje. Zna pa tudi renčati in cviliti. Toda lajanja po pasje se enok nikdar ni naučil.

Brez ozira na posamezne prišleke kunji psi največkrat živijo v majhnih družinah. Čez dan se skrivajo med pečinami, v goščavi, v jazbini ali lisičini. Toda tudi sami si znajo izkopati brlog. Večjega psa se boje, toda znajo se spretno skriti. V goščavi se enok »pritisne« tako, da ga preganalec ne opazi. Svoj plen si išče med glodavci, žuželkami in polži. Na žalost ribičev in lastnikov

ribnikov kunji pes zna tudi dobro ribariti. Lovce pa jezi z ropanjem gnezd fazanov in gozdnih kur. Njegova posebnost je tudi, da se sem in tja spozabi in požre celó kraščo, česar druge zveri ne počno. Prehranjuje se pa tudi z želodcem, jogodami in drugimi sadeži.

Zgodaj spomladi nastopi čas, ko poskrbi za razmnoževanje. Samica po nekaj tednih skoti praviloma 6 mladičev; pri ugodnih vremenskih razmerah jih je pa lahko tudi do 12. Mladiči, ki imajo še popolnoma črne kožuške, so sprva zelo nebolgli in potrebujejo mnogo nege. Ker pa pozneje tudi samec pomaga pri prehranjevanju, mladiči hitro rastejo. Do jeseni so tako veliki kakor starši in do zime si naberejo še dokaj masti pod kožo. Kajti enok je edina vrsta psa, ki del zime prespi. Sicer ni pravi zimski zaspanec, le nekaj časa miruje in predremlje v svojem skrivališču.

Normalno te živali tehtajo od 5 do 7 kg, v jeseni do 10 kg. Znatna teža torej za živali, katerih plečna višina je 20 do 25 cm in dolžina trupa 60 do 70 cm, brez repa, ki je dolg 10 do 15 cm.

drobcev ostalo dovolj skupaj, da bi njen preostanek dosegel še izstrel in dal dober krvni sled ob slabših zadetkih. Takšno je stanje lovskega strela s kroglo v bistvu še dandanes, svinec slejkoprej vlada neomejeno, poslanka smrti je slejkoprej svinčenka, na lovu kot v vojni, tem grozljivem »zakonitem« lovu človeka na človeka.

Vendar so že pred domala sto leti napredne glave učenjakov pričele misliti drugače. Tako je že leta 1886 iz glave francoskega balistika polkovnika Lebelja prišla prva priročna vojaška malokalibrska (8 mm) repetirka »le petit fusil« — mala puška z začuda majhnim, lahkim stekleničastim nabojem in koničasto polno kroglo iz bakra. Ob strelu se je komaj kaj pokadilo, a začetna hitrost je bila tolika, da za strel do 300 m na sovražnika, stopnjaste kobilice sploh ni bilo treba predstavljati. Bil je to prvi brezdimni smodnik, izšel pa je iz glave inženirja kemika Vieille-a. V vseh glavnih štabih po svetu je novi sistem povzročil pravo revolucijo, a precej časa je trajalo, da so znali ponarediti vse finese genialne francoske »profesorske« konstrukcije.

Pri poskusih z Lebelovo polno kroglo so vojaki doživljali še drugačne grozote: bila je daleč prodornejša kot vse svinčenke, tudi slovita sledeča ji nemška svinčenka »S« (7,89/8,20), kot jo poznamo še dandanes (lovski kaliber 8 × 57 IS), ji ni bila kos. Papež pruskih vojnih balistikov profesor Cranz je okrog leta 1900 pri poskusnem streljanju skozi bukov les zapazil in zapisal naslednje: »Nemški S-krogli se v bukovini jekleni plašč pretrga in svinec izleti, vtem ko se polna francoska krogla samo nekoliko otopi.« Tako je najprodornejša pri kar 300 m oddaljenosti!

Lebelka je pa imela dve prirojeni, za vojsko neekonomski lastnosti: bila je draga (baker!) in izdelava je bila težavna ter počasna (struženje!). Tako se je kljub temu obdržala cenena svinčenka vrste S za vse vojske in vojne do dandanes. Vendar smo puške in krogle Lebel obcutili v osvobodilni vojni tudi mi, saj so bile dolge tristrelne francoske puške v rokah belgardistov, ki so jih dobili iz rok okupatorjev, prav »lebelke« s polno kroglo. V zadetih človeških telesih je »lebelka« delovala pravzaprav »humano«, a zakonov je predrla vraga in pol, precej več kot krogla iz imenitne nemške mavzerice. Delovna snov Lebelovih krogel pač ni bila ob udarcu v cilj drobljivi, krhki svinec, temveč žilavi, tegljivi tombak.

Tako ni čudo, da so se po svetu — najprej seveda v iznajdljivi Ameriki — pričeli ukvarjati z mislijo, kako bi iz ubogljivega tombaka napravili tudi lovske krogle, učinkovitejše od staroznane konstrukcije »svinčeno jedro v tršem plašču« z njihovim zaletavim razletavim delovanjem. Okrog leta 1925 sta brata Koshollek (očitno slovanske

Delovanje krogle ABC z rezkanjem

France Avčin

There is more than one way to kill a dog.
(Da ubiješ psa, je več kot en sam način.)

Da ubiješ psa, je več kot en sam način, pravijo Angleži. Tako je tudi več načinov, kako lovska krogla lahko usmrti divjad. Najstarejši, domala pol tisočletja star način je: s težko kroglasto svinčenko, ki jo je v cilj pognal črni smodnik kitajske iznajdbe iz zadaj zaprte gladke cevi. Ko so iznašli vi-basto risano cev in podolgovate svinčenke, so streljali vse bolje in uspešneje. Čim bolj je hitrost takih neokroglih »krogel« naraščala, tem bolj nerade so sledile vrtežu v cevi, ga celo preskakovale, v cilju pa so se mečkale in razkosavale. Tako so mehki svinec pričeli oblačiti v plašč iz trših kovin, bakra spočetka. Njegov namen je bil predvsem dobro vodenje svinčenke v cevi in tesnenje proti cevi, da je ob

Članek objavljamo ob 70-letnici prof. dr. Franceta Avčina. Sestavek o jubileju pa je napisal dr. Miha Potočnik in je objavljen na 61. strani te številke.

Uredništvo

strelu ušlo čim manj plina mimo izstrelka. Namesto bakra je prišlo jeklo, kot pravijo, dejansko pa le dokaj mehkejšo plavno železo, za njim pa mehko žilavi tombak (zlitina iz okrog 90 % bakra, ostalo pa po večini cink). Delovna snov, tista ki nosi smrtonosno »živo silo« (pravilno »kinetično«, tj. potovalno energijo) izstrelka, pa je še vedno ostal svinec. Plašč so oblikovali na različne načine, da se mehko-krhki svinec v telesu divjadi ne bi razletaval prehitro. In krogle naj bi po izgubi

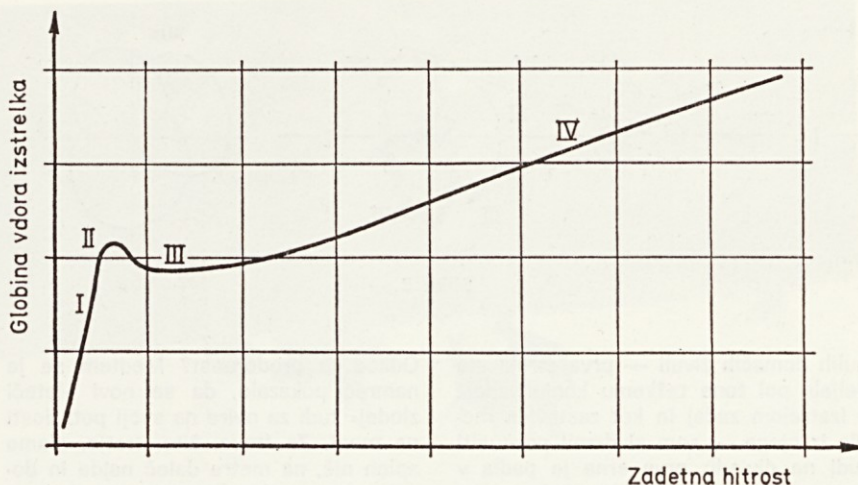
gore lista) naredila izcela bakreno kroglo z valjastim vodilnim delom in koničasto stožčasto glavo ter globoko vrtino v njej. Ob zadetku se resda ni razletavala, pač pa nekontrolirano izobličila in trgala v nekatere zastavice, tako, kot je kanilo. Taka nasproti stari konstrukciji »svinec in plašč« ni prinesla nikakršnih prednosti in je utonila v pozabo v smislu besedi iznajditelja vseh iznajditeljev, našega Američana Nikole Tesle: »Od tisoč zamisli jih je samo sto uporabnih, od teh pa samo ena dobra.«

Če so »lebelki« odščipnili vrh konice, je topa glava delovala seveda huje, ni pa postala razletavna dum-dumka, kot če isto narediš s polno oplašeno vojaško S-kroglo. Tako je »lebelka« bila in ostala od vseh vojaških krogel najbolj »humana«, v človekovem pojmovanju besede humanost seveda. Tudi to si je veljalo zapomniti. Dalje so v Ameriki zavoljo slabihkušenj iz prve svetovne vojne (ladijsko topništvo) pričeli načrtno raziskovati potek dogajanja pri zelo hitrih srečanjih različnih izstrelkov z različnimi tarčami. Ugotovili so splošno zakonitost, kot jo kaže **slika 1**: globina vdora izstrelka v snov tarče narašča s hitrostjo izstrelka sprva premo in hitro (I), zatem doseže svoj višek (II) in pričenjati upadati (III); od nekega minimuma (III) pa ponovno narašča, zopet premo sicer, a dokaj počasneje kot spočetka (I), toda v nedogled (IV), kakor nam to kažejo grozljivi kraterji meteoritov na Luni.

Obe merili, za globino vdiranja in za hitrost izstrelka, pa sta močno odvisni od snovi vsakokratnega para izstrelek — tarča. Za svinčeno kroglo je višek (II) dosežen že pri ca. 400 metrih na sekundo (m/s), vnaprej pa se izstrelek vse bolj nabija, izobliča (III), zatem pa drobi, se razpršuje celo v prah in se nazadnje že vplini. Vse to opažamo tudi na svinčenkah v organskem tkivu divjadi od počasne »flobertovke« (22 l. r.), ki se ji svinčenkica komajda malo nabije (≈ 300 m/s) tja do trikrat hitrejših najhitrejših (≈ 1000 m/s), ki se znajo razleteti v »sončni prah« že na koži divjadi, ne da bi ji v telo kaj prida vdrle. Na jeklenih ploščah takšne svinčeneke spodrsnejo ali pa se razlete brez sledu na jeklu (tanki!).

Vse drugače baker in tombak: nikdar se ne razletita, niti na jeklu ne, samo nekako stečeta vstran v ploščato obliko. Tako pod jekleno ploščo najdemo na tleh ploščico, segreto do okalnih barv, v jeklu pa polkroglasto vdolbino: utekočinilo, izbrizgnilo, uplinilo se je — jeklo! Od tod bakrene, mehkoželezne, celo svinčene kape vrh protitankovskih ter protioklopnih granat.

Oborožen s temi in podobnimi spoznanji sem pričel konstruirati »svinčenko« brez svinca. Najprej sem leta 1964 v Franciji izračunal — z ne malo matematičnimi težavami (diferencialne

Slika 1

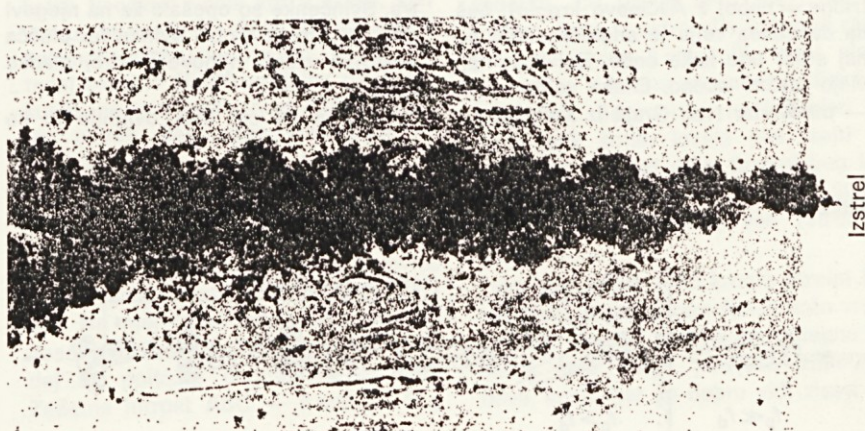
enačbe z robnimi pogoji) — kako se mora prodirajoči krogli z upadajočo hitrostjo večati premer, da deluje na telo vseskozi z enako močjo (upor krat hitrost) in s tem povzroči tako v vstopni (vstrelni) kakor v izstopni (izstrelni) polovici vsaj približno enako močan živčni šok (shock = kratek, oster udar), skupno tolik, da se divjad iz nezvesti ne prebudi več, ne pobegne, temveč obleži in umre, ne da bi bila pok puške sploh slišala. Zatem sem iskal tej zahtevi ustrezno konstrukcijo. Za izhodišče mi je služila kosollehkovska amerikanka. Popravil sem jo v dveh stopnjah: prvič sem ji v valjasto vrtino vložil plastično mehako valjasto čep. Zlasti s svinčnim vložkom se je že v primežu odprla v obliko nekakih zastavic, ki so se sicer zasukale nazaj, da je glava postala širša, vendar praviloma nesomerno.

Drugič sem, zopet po ameriškem vzorcu, poskusil z zarezi na konici (top notches = risi pri vrhu; nose — cuts = zareze v nosu; CORE LOKT Soft Point = lokasto zarezan plašč pri vrhu): odpiralo se je resda somerno, nadaljnji potek izobličenja pa je bil zopet nere-

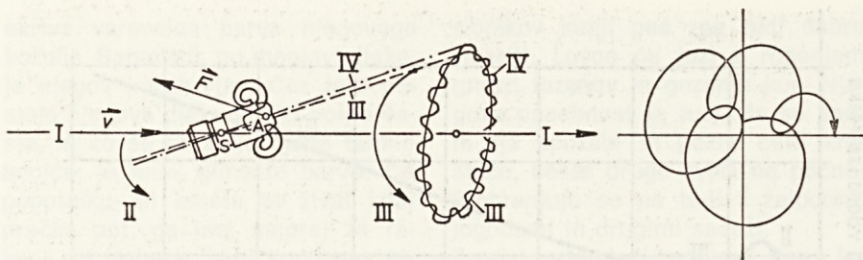
den, nesomeren, svinec je ob pritisku kar nekam iztekal. Ob tem mi je prišla na um rešilna zamisel, ki tvori danes originalno svetovno patentno zaščito krogle ABC, tudi vsem našim lovcem že precej znane tako iz LOVCA, mnogim pa tudi iz »zelene prakse«: V vrtino sem navzven vrezal pet (sedaj le štiri) ôsi vzporedne, ostre utore od vrha do dna in vanjo potisnil svinčev čepek z zaokroženo glavico. — Že pet-najst let je tega!

To je vse, posledice pa so bile prav presenetljive. V primežu, pod stiskalnico in pod vodo padajočo utežjo se je novi izdelek čudovito postopno odprl v obliko somerne rozete (rožice) z ostrorobimi, obnovnemu rogu podobnimi zastavicami, ki so se v skrajni legi izredno trdno zavihale nazaj in naslonile na valjasto steblo. Premer čelne-mu rezkarju slične glavice je bil okrog dveh kalibrov. In prvi streli v kalibru 30—06 ($7,62 \times 63$ mm) skozi nekaj metrov žaganja so dali natanko tako obliko, le »nožki« so bili nekoliko zasukani v smer vrteža. Očividna posledica vrtenja krogle! Ko sem enako izmaličene krogle dobil tudi iz trupel pogl-

Slika 2

Izstrel

Slika 3

nulih domačih živali — prva strela sta veljala pol tone težkemu konju vzdolž z izstrelom zadaj in kot zastavica megle iz njega — sem si drznil poskusiti tudi na divjadi: prva srna je padla v ognju, a prav nič razbita, kakor sem nasprotno velikokrat videl po strelu s klasičnimi »svinčenkami«. Kot drugo sem ustrelil košuto v Snežniku na izredno razdaljo. Tudi ta je padla v ognju. Izstrelna ranica je bila somerna, kakor izbita s prebijalom, velikosti kakih štirih kalibrov. Le kako to, saj je glavica krogla, izkopane iz zemlje, merila le dobra dva kalibra...? In »ovnovi rogovi« zopet zasuknjeni kot je potekal vrtež! Pa srnjak z nadlovcem Ivanom Grajšem, streljan poševno od zadaj, izstop pa skozi nasprotno lopatico. Okrog ostrorobe okrogla ranice pa belkast obroček v dlaki... Pod prsti se je čutilo kot nekaj zdrob. Kostni zdrob iz lopatice seveda, a kako, saj bi jo moralo samo prebiti, kvečjemu zdrobiti!? O kakem prevrtanju ni moglo biti govora, saj je krogla, zaradi vrteža vrteča se, na dolgi poti skozi srnjakovo telo mogla napraviti največ dva vrtljaja. Kaj tedaj?

Enaka poročila so prihajala iz Belja; tudi najtežji jeleni — prvi kar 273 kg — padajo prav presenetljivo. Zatem prvi medved: napadalna medvedka v Loškem potoku je naletela na $7 \times 65 R$ z novo kroglo. V ognju! Zadetek spredaj v sredino prsi je pognal kroglo skozi trup do kože v stegnu! Odkod tolika prodornost, ko bi vsaka svinčenka obtičala mnogo bliže?

Prvi glasovi s poskusnimi naboji iz Nemčije enaki. Strelec je novo kroglo krstil za ABC (beri: Avčin Bullet Cartridge = naboj z Avčinovo kroglo), češ da dandanes velja le angleško ime, če naj stvar ima kako ceno. Dal ji je najvišjo možno oceno. Enako veliki lovec — medvedar Ivan Grajš iz Kočevja.

Odkod ta prodornost? Medtem se je namreč pokazalo, da se novi »leteči zlodej« tudi za ovire na svoji poti dosti ne meni. Za travo, žito, trstje, slamo sploh nič, na metre daleč najde in doseže svoje cilje lepo naravnost brez odmikov in razkosanja, medtem ko se vsaka svinčenka že zdavnaj razkosa ali postavi poprek, vselej pa kam odkloni. ABC pa mirno skozi grmičevje, vejice, tudi veje, celo debela! $6,5 \times 68$ z ABC zlahka prebije pol metra debel gorski bor in še košuto za njim! Odkod vse to, doslej nepoznano, v brk vsem dosedanjim teorijam o delovanju krogel, lovskih in vojaških?

Trije inženirji z Elektrofakultete v Ljubljani, vsi trije lovci, smo mozgali in mozgali, energetski račun pa se nam ni iztekkel: vrtilna energija krogla znaša vendar samo nekaj odstotkov potovalne energije.

Medtem je kroglo ABC vzela v preskus in študij avstrijska tovarna streliva Hirttenberger Patronenfabrik (A-2552 Hintenberg/N. Oe); glede ABC krogle se naši tovarni streliva PPU (»Prvi partizan Užice«) ni zdelo vredno niti odgovoriti. »Vsevedni« Nemci, ki se sedaj tolčejo po glavi, so jo pa vzvišeno odbili. Vodnate celuloze je prebila cel meter, trdno desko je prelomila po vsej dolžini, krogla pa so vse tičale v debelem lesu na koncu. Morali smo ga razcepiti. In kaj smo videli: običajno zasukane »ovnovne rogove«, okrog njih pa nagosto navita lesna vlakna. Stvarca se je vrtela očividno še, ko že ni več potovala.

Tako smo se namenili ogledati si še krogolino pot skozi blok prozorne vodene industrijske želatine, dolg pol metra. Svinčenke so opešale že na njegovi prvi polovici, z drobcu svinca ter plašča vseskozi vzdolž njihove kratke, gladke poti.

Z ABC je pa cel blok dvignilo in ko

je tresoč se legel nazaj na preklano leseno podlogo, je bila pot krogle videti v obliki jasno razločne ozkovalne vite (spirale). Slika 2. Krogla, ujeta za izstrelom v vrečo, debelo natlačeno z dolgovlaknatim predivom, je spekla v prste. Bila pa je s predivom tako ovita kakor kokon sviloprejk s svileni nitko. Zopet vrtenje do kraja! Vrtenje se začuda ne zaustavi, dokler se krogla ne ustavi, pa še potem nekaj vrtljajev! Odkod za to potrebna energija?

Pa ne, da imamo opravka z letečo vrtavko, z marsikomu znano kar neverjetno ali vsaj slabo razumljivo stabilnostjo vrtavk na sploh (kot npr. žirokompas, dvokolo ipd.)?

Poskusimo si kroglo-vrtavko razložiti kar se le da po domače! Vrtavko pozna domala vsakdo kot otroško igračo: če jo zavrtiš in postaviš na mizo, ne pade, temveč se ji suče tudi os skozi podporišče na mizi — opisuje nekako plašč stožca. Čim bolj upada vrtavki vrtenje okrog osi, tem hitreje in širje se vrti tudi os. To drugo vrtenje vrtavkine osi je njena obramba proti sili težnosti, ki jo hoče prevrniti. Le-to se na koncu tudi zgodi, ko ji trenje ob mizo in zrak požre domala že vso vrtilno energijo. Vrtenju vrtavkine osi pravimo v fiziki »precesija« (od lat. praecedere = iti naprej oz. spredaj).

Da je tudi leteči izstreljek vrtavka, je znano že zelo dolgo. Ob začetku stoletja je prof. Cranz hitrost tega vrtenja izračunal, pozneje so počasno precesijo padajoče težke topovske granate iz možnarja tudi lepo fotografirali. Za omenjeno nemško vojaško pehotno kroglo 8 mm-S so v zraku namerili in izračunali okroglo dvajset precesijskih vrtljajev krogelne osi na sekundo, pri čemer je kot vrtilišče služilo krogelno težišče s prevračalno silo F v skupnem prijemališču A zračnega upora nekoliko izven krivulje. Le-ta pa je tisto, kar hoče kroglo prekucniti vznok, da bi letela z dnom naprej. Slika 3 nam kaže izstrelkova gibanja:

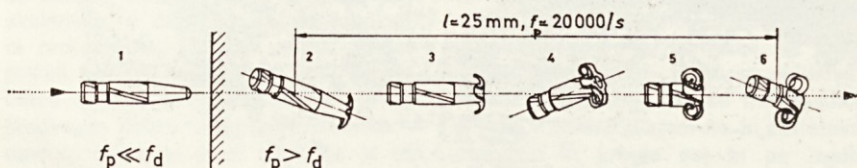
I — je potovanje krogle po njenem tiru z osjo v dotikalnici (tangenti) = krivulja leta. Ustreza mu določena potovalna (kinetična) energija (napačno imenovana »živa sila«).

II — je vrtenje krogle okrog njene osi, ki ga ji je — in s tem njeno vrtilno energijo — s pomočjo smodnikovih plinov podelil vrtež v vibasto risani cevi. Čim hitrejša je, tem stabilnejša je krogla.

III — je opletavo vrtenje krogelne osi po stožcu, z vrhom v krogelnem težišču, njena precesija tedaj. Obenem z vrtenjem II tudi vrtenje III vzdržuje krogli stabilnost, le da je ustrezno precesijsko vrtilno energijo krogla dobila prek zračnega upora iz lastne potovalne energije (gibanje I). Čudna zapletena krivulja na sliki 3 desno je pot vsake točke krogelne glave v letu, gledano od spredaj. Sestavljata jo obe vrtenji

Slika 4

Vse slike Alenka Boltin

V daljavi je odjeknil strel

Foto J. Papež, Diana

hkrati, zaradi vrteža ($f_d \approx 4000$ vrtljajev/s) in zaradi precesije ($f_p \approx 20\,000$ vrtljajev osi na sekundo). Precesijska frekvenca je kar petkrat večja od vrtilne, seveda le v gostih medijih, kot sta želatina in tudi, vsaj deloma, telo divjadi.

IV — predstavlja t. i. »mutacijo«, nekako silno hitro treperenje krogelne osi na precesijskem kroženju. Le-to lahko zanemarimo, videti pa je nutacijo v obliki zobcev vrh precesijske spirale na **sliki 2**.

Vsa štiri gibanja poznamo in obvladamo, a samo v zraku. V gostejših prozornih snoveh (medijih) pa jih doslej niso zasledovali, ali pa tega niso objavili!? Kajti precesijsko gibanje že polnooplaščenih, a slabo stabiliziranih vojaških krogel (predolg vrtež) povzroča namesto gladke prestrelitve cilja v njem veliko razdejanje, hude poškodbe. Proslula ameriška patronica .223 Remington s polno oplašeno kroglico 55 grains (3,56 gramov), narejena za Vietnam, deluje tako, da sovražnika vrže iz stroja, ali ga ubije ali težko rani, povsem onemogoči in s tem nasprotniku težave na bojišču še poveča. O takem delovanju .223 Remington s totalnim šokom še sedaj nastajajo legende: dovolj je, da ti zadene prst, pa že umreš v nezavesti, iz katere ni rešitve... Vendar so Vietnamci kmalu »pogrunтали«, da je njena šibkost nestabilnost: ob vsakršnih, tudi malenkostnih ovirah (trstje, grmičje, poljščine) se odkloni, celo razleti, zato je vsak nekoliko gostejši grm tako rekoč zaklonišče, o čemer pri kaki ruski, npr. 7,62 Kalašnikov, ni več govora, da o .308 NATO ($7,62 \times 51$) niti ne govorimo. S sliko 2 nam je uspelo pot krogel, ki se v oviri, v cilju izobličijo, lepo fotografirati, a le zato, ker krogla ABC ostane pri tem somerna (simetrična) in cela. Dogajanje s kroglo ABC naj nam osvetli

še **slika 4**: Pri prehodu iz zraka v prozorno vodno želatino (80 % vode) se vrteča krogla postavi rahlo postrani, nato se prične postopno odpirati bolj in bolj, vse dokler ne doseže svoje dokončne oblike čelnega rezkarja. Pri tem pa zapleše svoj precesijski ples, segajoč z vrtečo se glavo globoko v tkivo okrog krivulje svoje poti skozenj. Njene ostrorobe zastavice pri tem tkivo režejo, ga rezkajo, z robno hitrostjo 2 km/s, kot v strojništvu pravimo takemu rezanju poprek na pomikanje osi orodja (v rabi je tudi neslovensko ime »frezanje, frezati«). V smeri osi orodja pa govorimo o »vrtanju«, če se orodje vrtili, sicer pa o »prebijanju«.

S tem imamo predznanja dovolj, da lahko razumemo nenavadno vibasto pot izobličene ABC krogel skozi prozorno želatino. Za hiter izstrelek je le-ta vodena gmota izredno trda, sila upora na kroglo je takoj ob začetku vdiranja domala tisočkrat večja (okrog 5000 newton $\approx$ 500 kilopondov) kot v zraku, kjer znaša v poprečju nekako 5 N $\approx$ pol »kile«, 0,5 kp), kar vse moremo izračunati iz upadov merljive potovalne energije na dani poti. Tako mora tudi hitrost precesije v želatini (pravilno njena precesijska frekvenca f_p) biti kakih tisočkrat večja kot v zraku, kjer vemo, da znaša le okrog 20 vrtljajev v sekundi (globoko brenčoč zvok). Bo tedaj okroglo 20 000 vrtljajev osi v sekundi, ne v minuti! ($f_p \approx 20\,000$ vrtljajev osi/s). Res, prav neverjetna hitrost vrtenja!

In kaj pove **slika 2**, ki ima seveda zadnjo besedo, saj je »en sam poskus več vreden kot tisoč izvedeniških mnenj«. Dolžina vihe na sliki je druga polovica polmetrskega bloka želatine, 25 cm tedaj. Na njej lahko naštejemo okroglo deset »korakov« špirale, vsak korak tedaj na poltretji centimeter (25 mm). Zadeta hitrost ABC — 8 mm — 11 g

iz evropskega »magnuma« naboja $8 \times \times 68$ S je bila okrog 1000 m na sekundo, izstopna pa že blizu nič. Torej je bila poprečna hitrost okrog 500 metrov v sekundi; polmetrski blok prestreljen tedaj v tisočinki sekunde. V tem času (v tisočinki sekunde) je viba napravila celih 20 korakov. V eni sekundi bi jih tedaj prebesnela kar $20 \times 1000 = 20\,000$! Torej odlično v skladu z našim okroglim računom. Precesijska frekvenca izobličene (deformirane) ABC v vodni želatini je tedaj $f_p \approx 20\,000$ /s, res prav noro število — prav grozljivo hitro vrtenje nožaste glave. Na vsakih 25 mm šine skozi želatino štiri, pet nožev, vsak na nekaj milimetrov tedaj, in to z noro hitrostjo 2 km/s.

Vrtilno »živo silo«, rotacijsko energijo, so si vzeli in si jo vzdržujejo na račun dodatnega zmanjšanja potovalne energije; zaviranje je tako hitrejše kot pri gladki, naravnost leteči krogli. To pa pomeni večji upor tkiva, le-ta pa močno povečano moč oddajanja energije s krogel na želatino, v telesu divjadi pa na želatini marsikod zelo podobno tkivo. Tako le-ta tudi v izstopni polovici doživi močan živčni udarec, uničujoč obojestranski šok in hitro smrt brez zavesti, seveda ob kolikor toliko dobrem zadetku. Če pa je le-ta slab, npr. v mehko, je tu iz ostrorobe izstopne rane premera okrog 3 cm tolik krvni sled, da mu je navadno mogoče slediti kar z očesom. Bezpogojno pa tak sled izdelava vsak šolan lovski pes, kajti le redkokdaj je sled dolg. Smrtni beg klinično že mrtve živali znaša le od 30 do 50 korakov, redkokdaj več (streli v srce).

Tako nam glava ABC krogel strelni kanal skozi divjad »prerezka« s kožo vred, izstrelu sledeči podtlak pa potegne za seboj celó dolgo pahljačo zmletega tkiva, kosti, kar se dobro vidi zlasti na

snegu. Le odlakane kože nad ostrorobo izstopno rano ni najti nikdar, ker je tako nadrobno zmleta. Nekak »leteči strojček za drobno sekljanje mesa« bi lahko rekli tej grozljivi krogli. ABC krogla deluje tedaj predvsem z rezkanjem, svinčenke pa s prebijanjem in z drobci. Razlika je bistvena, prav tako tudi učinek.

Da izobličena ABC krogla zares rezka in vrta, sem dokazal s tem, da smo kroglo, ki smo jo vzeli iz medvedke, ustreljene v Loškem potoku, vpeli v vrtni strojček, ter z njo obdelovali karton, mehak in trd les ter debele kosti. Šlo je v vse smeri: vzdolž v obliki gladkih vrtin, poprek pa smo zlahka rezkali gladke utore, žlebiče ipd. Iz kosti smo mimogrede dobili tudi fin kostni drob. To je tudi dokaz, da ABC ne le lahko rezka, temveč dejansko rezka. Od tod njeno slovito delovanje, ki pa divjadi telesa domala ne poškoduje. Vse to lahko razložim v posebnem predavanju in prikažem z diapozitivi.

V domovini sem imel kakih pet brezplačnih predavanj, v tujini pa že okrog petdeset plačanih... Nihče ni prerok v domovini... Širni svet ABC kroglo že pozna in jo sprejema, čeprav jo skušajo ponekod — tudi pri nas — še zamolčati. V lovišču Belje (letni odstrel okrog 4000 parkljaste divjadi) je ta krogla v rabi kot standardni naboj poklicnih lovcev, saj je z njo uspeha največ, iskanja obstreljene divjadi in izgub pa najmanj. Sleherni kos srnjadi gre lahko za izvoz, ker ni več »razbit«.

S pojavom masivne lovske krogla ABC s programiranim izobličanjem za delovanje z rezkanjem je tedaj — po domala pol tisočletja samovlade svinčenke — nastopila nova, zaneslivejša doba lovskega streljanja s kroglo, v korist ne le lovca, temveč predvsem divjadi. Avtorju pa se mi je izpolnil življenjski cilj starega lovca inženirja in se lahko mirne vesti oddahnem. Z ABC kroglo pa upava, da naju bodo Slovenci vsaj odslej razumeli.

skladu z omenjenim zakonom, prav tako pa tudi v skladu s statutom ministrstva za gozdarstvo in lesno industrijo, je združenje fizičnih oseb, ki vodijo lovstvo, in pravnih oseb (lovskih družin). Temeljne naloge Poljske lovske zveze (PZL) so: skrb za razvoj lovstva in sodelovanje z državnimi upravnimi organi pri izvajanju lovske zakonodaje, posebno pri gojitvi divjadi, izražanju mnenj in sprejemanju ustreznih sklepov pri lovske gospodarjenju, nadzor nad lovskimi družinami, vzgajanje lovcev in zbujanje lovske etike, sodelovanje s sorodnimi organizacijami doma in na tujem, opravljanje in podpiranje znanstvenih del in poskusov pri gospodarjenju z divjadjo.

Osnovna organizacijska celica Poljske lovske zveze je lovska družina, ki ima status pravne osebe. Delovanje lovske družine nadzorujejo vojevodski (pokrajinski) organi Poljske lovske zveze. Član družine lahko postane vsak polnoletni poljski državljan, ki ni bil kaznovan zaradi lovske prestopkov, ki je opravil lovski izpit in ima dovoljenje za nošenje lovskega orožja.

Delovanje Poljske lovske zveze nadzoruje ministrstvo za gozdarstvo in lesno industrijo.

Delovanje Poljske lovske zveze se deli v štiri temeljne smeri: dejavno varovanje narave, gospodarstvo, rekreacija in kulturna dejavnost.

Zaradi gospodarskih in zakonskih sprememb na Poljskem je organi-

Po lovske svetu

Poljska lovska zveza

Jerzy Krupka* predsednik glavnega odbora Poljske lovske zveze — prevedel **Samo Savnik**

Za lovstvo na Poljskem je značilno načrtno gospodarjenje z divjadjo, skladno s potrebami ljudskega gospodarstva in prizadevanji za ohranitev narave.

Pravna osnova lovskega gospodarstva na Poljskem je zakon od 17. junija 1959, ki govori o varstvu in gojitvi divjadi ter o pravicah do lova. Poljska lovska zveza, ki deluje v

Odstrel in odlov divjadi na celotnem Poljskem v lov. letih od 1969/70 do 1979/80

Statistika Poljske lovske zveze

Vrsta divjadi	Lovska leta										
	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77	1977/78	1978/79	1979/80
Odstrel											
Los	173	161	250	286	307	359	543	639	688	781	969
Jelen	12 625	10 570	10 618	9 299	9 175	9 438	10 206	11 242	12 551	12 957	16 566
Srna	46 473	18 636	25 208	29 762	34 434	41 578	47 111	54 975	64 559	67 181	31 490
Div. prašič	26 551	24 364	24 132	26 180	28 636	33 436	40 446	45 205	56 547	60 999	82 363
Fazan	59 026	49 443	85 552	116 968	174 155	163 646	239 541	225 280	204 067	164 651	142 773
Pol. zajec	529 882	211 453	402 204	374 226	494 213	399 035	563 300	483 338	304 849	211 102	166 666
Pol. jerebica	442 619	62 526	113 873	209 696	459 815	419 173	567 834	660 467	577 363	437 219	38 756
Race	93 491	83 820	106 904	80 616	102 996	85 811	147 400	140 371	131 371	192 558	170 150

Odlov (žive) divjadi

Pol. zajec	107 327	76 494	115 149	112 221	103 079	93 379	111 029	107 208	65 554	37 438	43 731
Pol. jerebica	67 108	16 844	17 948	17 174	34 502	17 831	61 028	56 925	37 168	37 935	1 928

zacija poljskih lovcev resnično demokratska. Pridobila si je priljubljenost v družbi in ugled pri političnih in državnih oblasteh, ki imajo polno razumevanje do nalog in ciljev ljudskega lovstva in mu tudi vsestransko pomagajo pri uresničevanju njegovih nalog. V skladu z zakonom o varstvu in gojitvi divjadi ter lovskim pravom deluje sedaj v 2334 lovskih družinah nad 66 000 lovcev. Lovske družine imajo v zakupu 90 % lovskih površin v državi. Površina Poljske je 31 267 700 hektarov, od tega je možno uporabljati v lovske namene 28 553 700 hektarov. (SFRJ meri 25 580 400 ha, SR Slovenija pa 2 025 100 ha.) Poljske lovske družine, združene v Poljski lovski zvezi, gospodarijo na območju 4749 lovišč s skupno površino 25 279 800 hektari.

Na Poljskem je poprečje gozdnih površin 27,3 %, dejansko pa te površine nihajo po raznih območjih med 11,6 % in 47,6 %. Okoli 80 % gozda sestavljajo iglavci.

Večina lovskih okolišev, približno 18 milijonov hektarov, je poljskih in poljsko-gozdnih, na katerih je največ male divjadi: poljski zajec, poljska jerebica, fazan in tudi srnjad.

Glavne vrste velike divjadi so: los, jelen, damjek, srna in divji prašič. Za lov so prav tako pomembne tudi race, ki jih je največ v močvirnatih predelih.

Razen že omenjenih živali sodijo med lovno divjad tudi muflon, ris, volk, lisica, jazbec, kuni, dihur, pižmovka, poljski zajec; izmed ptic pa divji petelin, ruševac, gozdni jereb, siva čaplja, divje gosi, kljunač in kozica.

Posebno varstvo pa je potrebno naslednjim vrstam: zober, gams, medved, bober in svizec.

Da bi prihodnjim rodovom ohranili živalsko bogastvo, si Poljska lovska zveza prizadeva na območjih, ki jih imajo v zakupu lovske družine, ustrezno lovsko gospodariti. Želi doseči naslednje:

1. primeren stalež lovne divjadi glede na starost in spol;
2. izpopolniti selekcijske metode živali v skladu z znanstvenimi dogmanji in opazovanjem;
3. uvesti načrtno gospodarstvo v loviščih, ki so v zakupu;
4. omejiti škodo, ki jo povzroča divjad.

Treba je poudariti, da je gospodarjenje v loviščih vedno bolj načrtno,

Zober (*Bison bonasus*), ki je nekoč živel v zahodni in srednji Evropi, pa tudi v deželah Sredozemlja tja do Kavkaza, se je ohranil do današnjih dni edino še v rezervatih na Poljskem in v Sovjetski zvezi. Svoje zadnje naravno zatočišče je imel v obsežnih bialowieških gozdovih in močvirjih v povirju reke Narev. Do leta 1917 se je tamkaj paslo še okrog 700 zobrov.

Foto W. Puchalski, Poljska

da je vedno več usposobljenih lovskih čuvajev, ki jih plačujejo lovske družine, delno pa so zanje sredstva tudi v skladu za varovanje lovišč. V zadnjem letu so lovske družine izdale za gospodarjenje na svojih območjih blizu 218 milijonov zlotov. K tej vsoti pa je treba prišteti še vrednost nekaj milijonov zlotov, kolikor je bilo vredno veliko družbeno delo lovcev v loviščih in lovskih organizacijah.

Divjad v prosti naravi (v lovišču) je last države, last lovske družine, ki ima določeno lovišče (območje) v zakupu, pa postane v skladu z lovskim načrtom o gojitvi divjadi.

Dosedanja dejavnost Poljske lovske zveze priča o tem, da je to prožna družbena delovna organizacija, ki izpolnjuje svoje naloge v tesni povezavi s splošnimi narodnimi, družbenimi in gospodarskimi nalogami. Preudarno doseženi organizacijski napredek in pripravljenost lovcev na žrtve in njihova delavnost jamčijo vsestranski razvoj poljskega lovstva.

* Dr. ing. Jerzy Krupka je profesor na visoki šoli za kmetijstvo v Lublinu, kjer je vodja katedre za lovstvo. Od 1973 do 1977 je bil podpredsednik Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC), sedaj je titularni član CIC.

Lovska organizacija

Leta 1905 ustanovljeno v Idriji prvo delavsko lovsko društvo

ZLD Idrija je praznovala 75. obletnico ustanovitve prvega slovenskega delavskega lovskega društva. Pomen tega dogodka na Idrijskem so predstavili javnosti z bogatim sporedom, ki so ga izvedli v tednu od 21. do 28. sept. 1980. V teh dneh so bile lovstvo, varstvo narave in njune naloge v Idriji prisotne tako rekoč na vsakem koraku.

Razstava o gojitvi divjadi je prikazovala smotno gospodarjenje s tem naravnim bogastvom. Posebna razstava je predstavila Titovo lovsko udejstvovanje, predvsem v slikah; avtor velikega dela teh slik je Milan Kemperl iz Kamniške Bistrice. Tone Svetina je razstavljal svoje skulpture, cerkniška sekcija Kluba Diane pa najboljše posnetke divjadi in narave svojih članov. Najbolj so se izkazali s svojimi fotografijami fotomaterji Valerija Gnezda, Jožko Miklavčič, Drago Kuralt in Rudi Jereb.

Program je zelo popestrilo predvajanje filmov »Narava — divjad«. O populaciji divjadi in njeni sestavi kot dejavniki okolja je predaval dr. Stane Valentinčič. Vsekakor najzanimivejše pa je bilo predavanje Toneta Svetine, ki je govoril o človeku, naravi in lovstvu.

V Cerknem, torej tudi na območju Zveze lovskih družen Idrija, pa je predaval o vlogi lovstva in lovcev pri splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti generalpolkovnik Rudolf Hribernik-Svarun.

Na slavnostni seji ZLD Idrija je bil slavnostni govornik Lojze Briški, predsednik skupščine Lovske zveze Slovenije (LZS). Seje se je udeležil tudi generalpolkovnik Rado Pehaček, bivši predsednik izvršnega odbora LZS. Nadalje so bili navzoči številni predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij in lovci vseh

sedmih lovskih družen ZLD Idrija.

Lojze Briški je v govoru poudaril pomen delavskega lovskega društva pred 75 leti. »Delavsko lovsko društvo v Idriji«, kakor se je imenovalo, so ustanovili slovenski rudarji in kmetje. Društvo je imelo v zakupu lovišča na območju Idrije, Spodnje Idrije, Kanomlje, Masor in Otaleža. Še sedaj lahko preberemo zapisnik prve seje tega društva, ki se je rodilo še v času Avstro-Ogrske, ki delavcu-lovcu nikakor ni bila naklonjena, kajti lov je bil takrat domena bogatega, vladajočega razreda. Vendar pa si je društvo priborilo nekatere pravice. Ohranjeni so še skoraj vsi dokumenti tega društva oziroma njegovih članov (pravila, orožni listi, lovske izkaznice itd.). V letu 1908 je društvo sestavljalo 27 članov. Leta 1913 pa so v Idriji ustanovili Lovski klub Diana. Med ustanovnimi člani kluba je bil tudi takratni ravnatelj idrijske realke, dr. Stanko Bevk, pozneje znan lovski pisec in tudi urednik glasila Lovec.

Med prvo svetovno vojno je dejavnost tega kluba prenehala. Italijani, ki so zasedli te kraje, so šele v letu 1920 dovolili ustanoviti Lovsko društvo Idrija. Počasi so se vseh funkcij v Idriji, še zlasti pa v Cerknem, polastili italijanski priseljenci. Med Slovenci so lovci ostali le redki posamezniki, katerim je italijanska oblast dovolila nositi orožje. V razmerah pred in med drugo svetovno vojno je slovensko lovstvo na Idrijskem, kakor tudi povsod na Primorskem, popolnoma zamrlo. Zato pa se je močno razširil »divji lov«, ki je bil v veliki meri oblika kljubovanja in odpora proti italijanskim zavojevalcem. Ta »divji lov« je ohranil veliko mero lovske etike, ki se je odražala pri ohranjanju divjadi.

Po osvoboditvi je lovstvo na Primorskem najprej urejal Odlok o začasnem izvrševanju lova v letu 1945/46, ki ga je izdalo Poverjeništvo narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko primorje v avgustu 1945. Na podlagi tega odloka je lahko lovil le lovec, včlanjen v okrajno lovsko združenje. Oktobra 1945 so v Idriji razpravljali o osnutku pravil »lovske zadruge«, ki naj bi

Strelska družina Vrhnika — TRAP sekcija — je tudi v letu 1980 priredila že tradicionalno strelsko tekmovanje v počastitev dneva JLA — 22. decembra. Streljanja v snegu se je udeležilo 8 štiričlanskih ekip in 34 strelcev posameznikov.

kot osnovna lovška organizacija postala zakupnica lovišča oziroma več lovišč. Toda lovška organizacija se ni oblikovala na družinski osnovi, ampak na društveni. Začele so se ustanavljati lovske družine, ki jih je uzakonil začasni zakon o lovu.

Po sprejemu začasnega zakona o lovu julija 1946 vodi lovstvo v Idriji Okrajni lovski svet Idrija, ki se po sprejemu drugega republiškega zakona o lovu leta 1949 preimenuje v Lovsko podzvezo Idrija. Leta se leta 1952 priključi Lovski podzvezi Tolmin, nato pa leta 1956 Okrajni lovski zvezi Gorica. Na pobudo občinske SZDL Idrija pa je v letu 1967 prišlo do ponovne ustanovitve lovske zveze oz. zveze lovskih družen v Idriji.

ZLD Idrija združuje 7 lovskih družen: Dole, Idrija, Javornik, Jelenk, Krekovše, Otavnik in Porezen-Cerkno. Skupna površina lovišč teh LD je 41 747 ha, upravlja pa jih 425 članov. V loviščih je zastopana divjad številnih vrst, prednjačita pa srna in gams. Lov se izvaja po družinskih poslovnih, pravilih in sklepih, skladno z Zakonom o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč. Geslo »Brez družbene lastnine ni samoupravljanja« je trdno navzoče v idrijskem lovstvu. Zato je Lovska zveza Slovenije ob tem jubileju Zvezo lovskih družen (ZLD) Idrija tudi odlikovala, z redom za lovske zasluge I. stopnje.

Na glinaste golobe v snegu

Strelci Dolomitov iz Vrhnike so tudi v letu 1980, 21. decembra, pod pokroviteljstvom kasarne »Ivan Cankar« pripravili že tradicionalno strelsko tekmovanje v disciplini TRAP, ki se ga je udeležilo 34 strelcev in 8 ekip. To tekmovanje prirejajo v počastitev dneva JLA — 22. decembra. Za ta letni čas je zelo nenavadno, da se strelci pomerijo v strelskih veččinah, ko jih ovirajo mraz, megla in predvsem zimi prilagojena debela topla obleka.

Vsako leto se tega tekmovanja udeleži več strelcev, kar dokazuje, da TRAP disciplina v Sloveniji postaja vse bolj priljubljena. Prihodnje tekmovanje bo verjetno že na novem strelišču, kar se bo gotovo odražalo pri strelskih rezultatih in še večji udeležbi.

U s p e h i

Posamezniki (50 golobov)

1. Marijan Sotlar, 48
2. Janko Rožmarin, 47
3. Ivan Tkalec, 44
4. Franc Končan, 43
5. Damjan Hvala, 42

Ekipa (4 × 50 golobov)

1. Dolomiti Vrhnika, 159
2. Olimpija Ljubljana, 157
3. Svoboda Senožeče, 145

Sašo Sarnavsky

Franc Končan

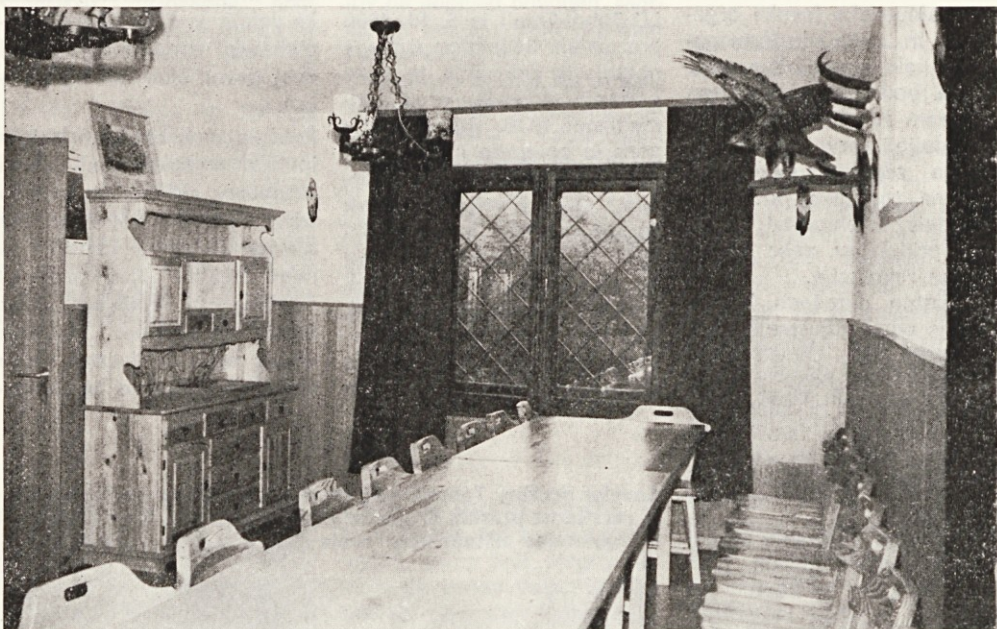
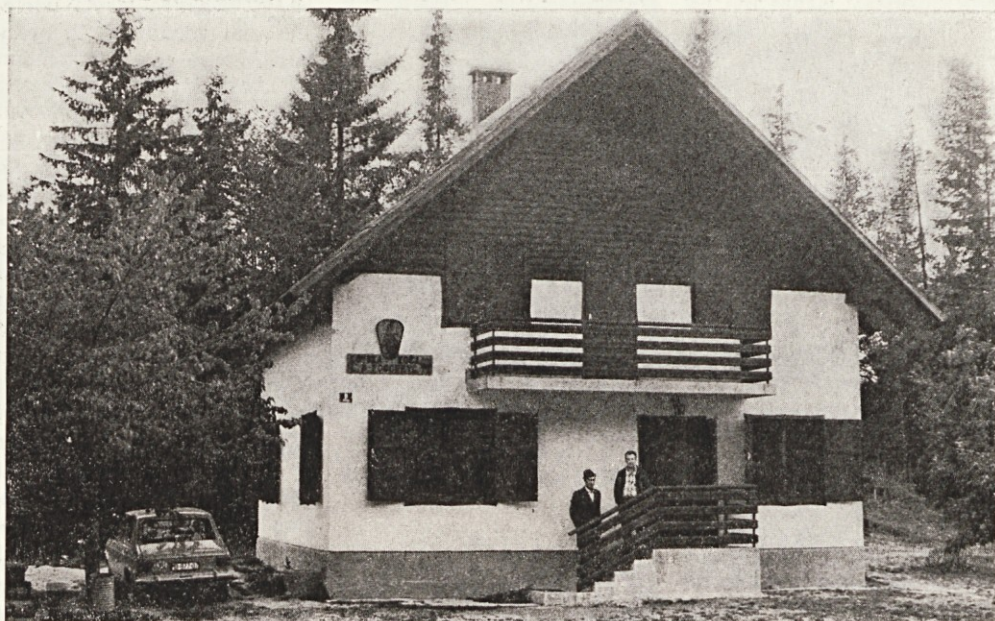
Lovska kočica Lovske družine Pogorevc

Stoji blizu križišča cest proti Žerjavu, Slemenu, Naravskim ledinam in Slovenj Gradcu. Na tem mestu je pred letom 1974 stala stara hiša — Krivecova bajta, ki jo je kupila LD Pogorevc. Prvotno so se člani LD odločili, da bodo staro hišo obnovili. A se je izkazalo, da je za obnovo preveč dotrajana; stroški obnove bi presegli načrtovana sredstva. Zato so v letu 1974 staro hišo podrli in začeli graditi novo.

Štiri leta je trajala gradnja in urejanje okolice. Zraven kočice so zgradili tudi senik oziroma shrambo za hrano za divjad. Kočo so slovesno odprli na dan vstaje, 22. julija 1978. LD pa zastavljenega cilja ne bi dosegla brez denarne pomoči delovnih organizacij. Prošnjam za pomoč so se zadovoljivo odzvali: Rudniki svinca Mežica, Gozdno gospodarstvo Črna, »Stavbenik« Prevalje, Skupščina občine Ravne in drugi. Najzaslužnejši pri gradnji so bili: Albin Kos, Anton Slemenšek, Ivan Jezernik, Alojz Kordež ter Alojz in Ferdo Molari.

V koči (pravzaprav v domu) je poleg drugih prostorov tudi lepa sejna soba. Da ne bi bilo pripomb na kanjo, ki je nagačena na steni, naj omenim, da so ptico našli mrtvo, brez šiber v telesu. Nagačena kanja v sejni sobi samó opozarja, da na ptico te vrste ni dovoljeno streljati, ker je z zakonom zaščitena vse leto.

K. Mlinar

Kočica oziroma dom Lovske družine Pogorevc in sejna soba v tej zgradbi Foto K. Mlinar

Otvoritev kočice in razvitje prapora LD Begunje pri Cerknici

V zgodnjih dopoldanskih urah 27. julija 1980 so se begunjski lovci, lovci pobratene LD Bizeljsko, mnogoštevilni notranjski lovci ter nelovci zbrali pod Bezuljakom, da slovesno proslavijo pomemben delovni uspeh LD Begunje, ki je zgradila lovsko kočico pod Bezuljakom in si nabavila prapor.

Pričetek slovesnosti so naznanili »Zasavski rogisti« pod vodstvom Daneta Namestnika. Sledilo je izvajanje sporeda, katerega je vodil in povezoval

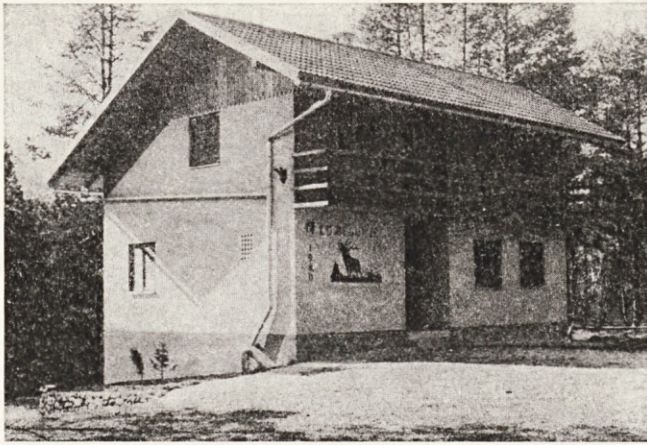
znani radijski in televizijski napovedovalec ter lovec Borut Mencinger.

V uvodnih besedah je predsednik LD Anton Baraga opisal dosedanje delo lovske družine, prizadevnost in uspehe njenih članov pri upravljanju lovišča, aktivnost članov LD v organih krajevnih skupnosti, občine Cerknica in v družbenopolitičnih organizacijah ter pri SLO in DS. Ko je govoril o namenu tega slavlja, je posebej poudaril, da je dograditev lovske kočice rezultat prizadevnosti in vlo-

ženega dela vseh članov LD, pa tudi krajanov-kmetov in delovnih organizacij, ki so prispevali les za kočico, opravili razne prevoze in druge usluge. Begunjski lovci so svojo kočico gradili 4 leta in vanjo vložili dejanskih 5913 ur neplačanega udarniškega dela. Pri tem je le delno všteti porabljeni čas za pripravo dela, nabavo ter pripravo in dovoz gradbenega materiala. Vsa gradbena in obrtniška dela pri lovski koči so lovci opravili v lastni režiji. Posebno pohvalo je izrekel pri-

zadevnim članom gradbenega odbora, ki so z dobro organizacijo gradnje veliko prispevali k temu delovnemu uspehu. S to kočico so begunjski lovci pridobili prostore, ki so jih doslej močno pogrešali: dva velika kletna prostora za hrambo krmil za zimsko krmljenje divjadi, v pritličju kuhinjo in prostore za sestanke ter v nadstropju veliko spalnico.

Begunjski lovci so na tej slovesnosti razvili tudi svoj lovski prapor. Kakor je poudaril predsednik LD Baraga, je ta

Lovska koča LD Begunje pri Cerknici

Foto P. Pečnik

prapor begunjskim lovcem simbol časti, moči in enotnosti lovske družine, pa tudi celotne slovenske lovske organizacije in naše družbenopolitične skupnosti. Zagotovil je, da bodo lovci pod tem praporom združevali vse sile za nadaljnji razvoj lovstva in našega samoupravnega socializma ter tako prispevali svoj delež k ohranitvi in utrditvi pridobitev naše socialistične revolucije.

Slavnostno okrašeno lovsko kočo je odprl najstarejši član begunjske LD, Ludvik Škrlič — Blažev oče, boter prapora Jože Meden pa je zatem razvil prapor in ga izročil praporščaku Tonetu Kavčiču.

Sledilo je pobratenje lovskih praporov.

V kulturnem programu so sodelovali moški pevski zbor TOZD »JELKA« iz Begunj ter pionir in pionirka begunjske osnovne šole. Pozdrave in čestitke Lovski družini Begunje pa so izrekli predstavniki Zveze lov. družin Notranjske, Krajevne skupnosti in organizacije ZB Begunje pri Cerknici.

Sledila sta pogostitev povabljenih, ki so tako ali drugače prispevali za kočo, in družabno-zabavni del ob dobri kapljici in lovskih specialitetah.

Begunjski lovci se zahvaljujejo vsem, ki so sodelovali pri njihovem slavlju, posebno Borutu Mencingerju, Zasavskemu rogistom, Juriju Mikuletiču za sliko rukajočega jelena, ki je vtakana v njihov prapor, ter Slavku Strgulcu za upodobitev jelena na fasadi lovske koče.

PePe

LD Tabor-Erzelj je razvila prapor

LD Tabor-Erzelj je 5. 10. 1980 praznovala 34-letnico svojega obstoja in delovanja, in sicer v osrčju lovišča, pred spomenikom NOB. Razvitje prapora je povezala s praznovanjem praznika Krajevne skupnosti (KS) Erzelj. Prireditve so se udeležili predstavniki štirih KS, na katerih območju se razprostira lovišče, predstavniki sosednjih LD, LZS, ZLD Gorica in Koprškega lovskogojitvenega območja. Še posebno razveseljivo je, da

se je lovskega slavlja udeležilo tudi veliko drugih občanov. Vsi so si z zanimanjem ogledali skrbno pripravljeno lovsko razstavo v osnovni šoli.

Milan Bandelj je pozdravil goste in druge udeležence ter lovski pevski zbor »Zlatorog« iz Vipave, ki je poskrbel za pestrejši potek slavnosti. Na začetku so z enominutnim molkom počastili preminula državnika in lovca tovariša Tita in Kardelja ter umrle člane LD Tabor.

»Zbrali smo se v kraju, kjer je skupina lovcev v jeseni 1946 ustanovila Lovsko družino Tabor-Erzelj. Izmed ustanoviteljev je danes med nami le še Alojz Koruza, ki bo razvil naš prapor. Ta naj bo v čast in ponos lovski družini, ki deluje v samoupravni socialistični ureditvi,« je začel svoj govor član LD Jože Kodre.

Pred vojno in med njo je bilo lovišče v rokah italijanskih mogotcev, ki so ga močno izkoriščali. Po vojni je bila glavna divjad v lovišču, ki meri 2025 ha, zajec, fazan in jerebica. V zadnjem času kljub nenehnemu vlaganju stalež zajca in fazana vidno upada, jerebica je pa že po-

polnoma izginila; kmetijstvo se je namreč preusmerilo in ta divjad nima več življenjskih možnosti. Povečal pa se je stalež srnjadi in v zadnjem času se pojavljajo divji prašiči in jelenjad.

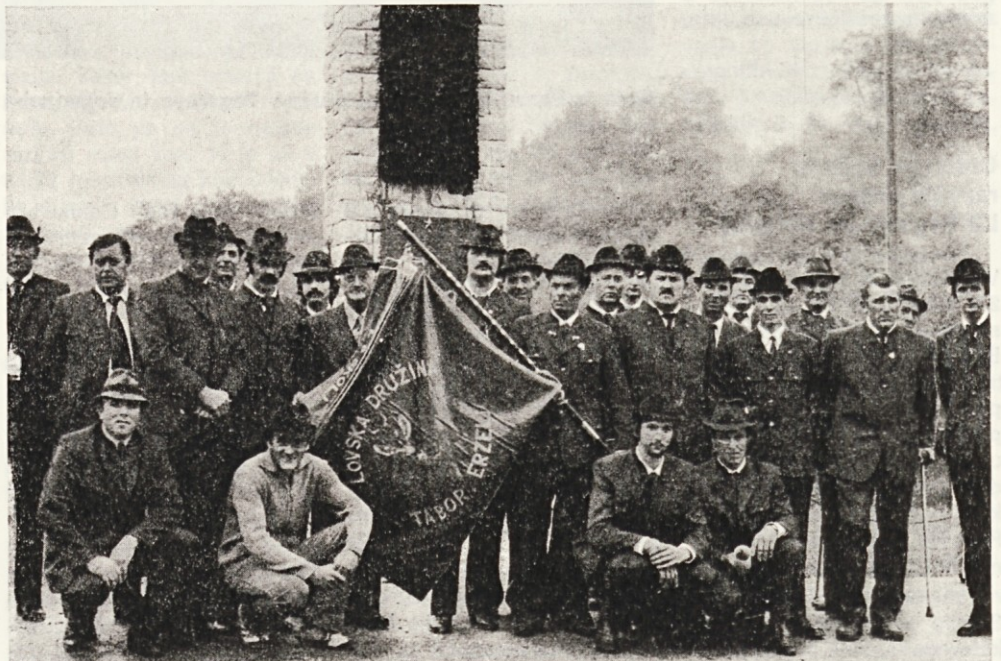
Članstvo številčno narašča, sedaj šteje 34 članov. LD izvede vsako leto preizkus strelcev in pušk risanic ter tekmovanje v streljanju na glinaste golobe. Člani so čedalje bolj opremljeni z orožjem, kar je med drugim pomembno tudi pri utrjevanju SLO in DS. Lovci so vključeni po krajevnih skupnostih v odbore in komiteje SLO in DS ter druge dejavnosti.

Spominske trakove za na prapor so prispevali: Lovska zveza Slovenije, ZLD Gorica in lovske družine Col, Čaven, Hubelj, Nanos, Vipava, Vojkovo in Školj-Brje. Na prapor so jih pripeli predstavniki omenjenih lovskih organizacij. Denarno pomoč je tudi prispevalo Združenje obrtnikov Ajdovščina. Drog prapora je okovan s 36 zlatimi žebliči, za katere so člani LD prispevali po 500 din. LD je ob tej priložnosti izdala tudi svojo značko z likom srnjaka na hrastovem listu.

M. Bandelj

Lovska družina Tabor-Erzelj pred spomenikom padlim v vasi Erzelj s svojim praporom, ki ga je razvila na praznik Krajevne skupnosti Erzelj. Z razvitjem prapora in z razstavo je počastila 34. obletnico ustanovitve svoje LD.

Foto M. B.

Člani LD Spodnje Ptujsko polje in LD Bohinjska Bistrica pred Cirilovim domom, last LD Sp. Ptujsko polje

Foto I. Veber

Pobratenje v Sobotincih

Po Martinovi nedelji, 16. novembra 1980, je člane LD Bohinjska Bistrica pozdravilo sveže jesensko jutro na Ptujskem polju. Pri Cirilovem domu so jih že čakali praznično razpoloženi člani LD Spodnje Ptujsko polje z vsem, kar je potrebno za lovsko pobratenje.

Pred dvema letoma so prišli Ptujski lovci na izlet v Bohinje. Želeli so se srečati z bohinjsko lovsko bratovščino. Nadaljnji dogodki so ustvarili možnosti za pobratenje dveh LD. Po srečanju v Bohinju so lovci s Ptujskega polja že pripravili dva skupna lava na fazane, bohinjski lovci pa so se oddolžili z ruševcem in gamsom, ki sta ju uplenila lovca s Ptujskega polja.

Lovišči obeh LD sta si povsem različni. Lovišče LD Spodnje Ptujsko polje je veliko prek 6000 hektarov, izrazito ravninsko, s poljsko divjadjo, lovišče Lov. družine Boh. Bistrica pa meri prek 5000 hektarov gorskega sveta, kjer živi alpska parkljasta divjad in oba petelina. Po napitnici in tradicionalni kisli juhi je starešina LD Spodnje Ptujsko polje Slavko Brodnjak začel slovesni del: pobratenje. Listino je podpisal z lovskim pobratimom iz Bohinja Mirkom Košnikom. In lovci obeh LD so si izmenjali simbolična darila. Štajerski srnjak na lovskem praporu LD Spodnje Ptujsko polje se je pobratil z bohinjskim velikim petelinom.

Po slavnostnem sporedu je bil na vrsti lov na fazane.

Lepo je bilo videti nekaj sivolasih gorskih lovcev, ki so prvič v življenju doživljali bogastvo nižinskega lova. Štajerski pobratimi so se izkazali kot izredni gostitelji tudi na lovu.

Lovska doživetja so dosegla vrhunec na zadnjem pogonu. K temu je pripomogla tudi žlahtna štajerska kapljica. Edina grenka kaplja za vse je bilo prezgodnje slovo, ko so si segli v roke lovci LD Spodnje Ptujsko polje in lovci LD Bohinjska Bistrica.

I. V.

Vprašanja — odgovori

Lov ponoči

Vprašanje:

Ali še velja 49. člen Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ki med drugim pravi, da je prepovedano loviti parkljasto divjad ponoči, razen divjega prašiča? To vprašujem zaradi tega, ker sem v članku »Njegovo veličanstvo Miki« (Nedeljski dnevnik, 14. 12. 1980) bral, da »delavnik lovca T. Blatnika traja včasih tudi vso noč, posebno kadar je nočni lov na lisico ali jelena«.

Po besedah v tem članku, ki

ga je napisal L. Lesar, upravičeno sklepamo, da je ponekod na Kočevskem nočni lov na jelenjad dovoljen. Morda pa imajo o tem poseben interni dogovor?

Uredništvo prosim, da zadevo objasni v našem glasilu. Če je pa navedba v Lesarjevem članku neresnična, bi bilo pa prav, da jo avtor članka popravi. S tem bi tudi zavezali jezike tistim, ki z govoričenjem o nočnem lovu na jelenjad morda kočevskim lovcom delajo krivico.

Angel Ozebek,
Slap ob Idriji

Odgovor:

Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, torej tudi njegov 49. člen, še vedno velja. Določil zakona ne more spremeniti nihče, edino tisti, ki je zakon sprejel. To je pa Skupščina Socialistične republike Slovenije. Glede omenjenega določila (49. člen) zakon tudi ne omogoča nobene olajšave ali izjeme. Torej je lov na parkljasto divjad ponoči, razen na divjega prašiča, prepovedan.

Določilo je torej jasno, nekaj nejasnosti je le v tem, kdaj se noč točno začne in kdaj se točno konča. To je namreč važno v primeru spora, če krivec npr. zatrjuje, da je zvečer streljal, ko je bil še dan, oziroma jutraj, ko je bil že dan. Številne lovске organizacije (LD, OZD) imajo v svojih internih aktih zapisano, da se noč začne (eno) uro po sončnem zahodu in da

se noč konča (eno) uro pred sončnim vzhodom.

Lov na parkljasto divjad ponoči — izjema je divji prašič — omenjeni zakon označuje v svojem 80. in 82. členu za prekršek ter predpisuje za kršilca-lovsko organizacijo denarno kazen od 5000 do 20 000 din, za kršilca-posameznika pa od 100 do 2000 din.

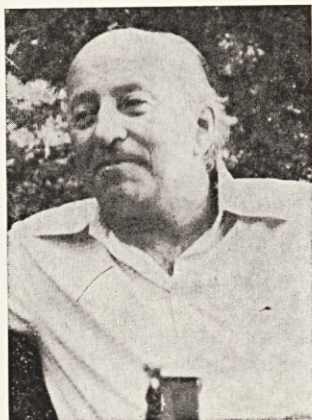
C. F.

Jubilanti

Dr. France Avčin — sedemdesetletnik (6. 10. 1980)

Kar težko je verjeti, da je dr. France Avčin — kakor včasih pravimo gorski plezalci — »prestopil« čez sedemdeseto leto svojega razgibanega in delovno bogatega življenja. Pa je vendarle res. Popularnega, med študenti priljubljenega in demokratičnega, sedaj že upokojenega univerzitetnega profesorja Fakultete za elektrotehniko Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani pozna ne le vsa Slovenija, temveč tudi naša širša domovina Jugoslavija, pa tudi zelo širok inozemski strokovni, planinski in lovski svet. Njegovo strokovno delo se je odvijalo predvsem v ožjem znanstvenem in pedagoškem krogu. Mnogi njegovi študenti delajo kot zreli in visoko izobraženi inženirji, magistri in doktorji elektrotehnične stroke. Njegova nekdanja bližnja delovna okolica pa ga brez dvoma pozna kot ostro nabrušenega in včasih tudi »špičastega« razpravljalca, ki dlake na jeziku nikoli ni imel. Prva mu je bila vedno resnica.

V »Lovcu« se ob njegovem življenjskem jubileju predvsem spominjamo Franceta Avčina kot lovskega, planinskega in naravovarstvenega aktivista. Vedno se je namreč ravnal po našem starem pravilu »ne le kar velevala mu

France Avčin

stan, kar more, to mož je storiti dolžan». Tega se je naš jubilant vedno rad vse življenje živo zavedal in tako tudi živel.

Kot lovec se je vedno odločno zavzemal za pravičen in kulturn lov, z visoko lovsko etiko in moralo. O tem je napisal številne članke in globoko doživeta razmišljanja. Lov mu nikoli ni bil le golo plenjenje, ne le zgolj zabava in izživljanje človeka, ki bi zlorabljal svojo umsko premoč in svoje izume nad drugimi bitji čudovite matere Narave. Dosledno je zagovarjal in tudi s svojim zgledom izpričeval human in kulturn odnos do divjadi. Odločno in vztrajno se je upiral nerazumni komercializaciji in nasilju čisto pretirane sodobne »civilizacije«. V tem prizadevanju so nastale tudi njegove balistične študije in razprave pa tudi njegovi izumi. Še v časih, ko so šibre gospodarile tudi pri lovu na srnjad in drugo veliko divjad, je vneto zagovarjal lov s kroglo, ki jo je med prvimi zahteval tudi za petelina. Tako je nastala tudi njegova krogla — ABC.

Nepozabna in množično brana je njegova knjiga »Kjer tišina šepeta«, ki je prav ob njegovem življenjskem jubileju doživela kakovosten, dopolnjen in razširjen ponoven natis. Obenem s knjigo »Človek proti naravi« je to branje čudovita izpoved človeka, ki se globoko zaveda, da je tudi sam le majhen in neznamen del veličastne Narave in njenih zakonov. Kdor jih krši ali zanemarja, sam sebi in svojim potomcem jamo koplje.

Zato tudi ni prav nič čudno in nenavadno, da je bil — čeprav visoko študirani tehnik ali pa še bolje: prav zaradi tega — med prvimi bojevniki za Naravo in čisto okolje in njuno strogo dosledno varstvo. Naslov njegove knjige bi — zavedajoč se dolgoročnih posledic nerazumnih in kratkovidnih človekovih posegov — lahko dopolnili s tem, kar je vedno učil in vedno vneto zagovarjal »človek proti naravi — narava proti človeku«. Ta lahko vedno udari nazaj z dvojno ali trojno mero.

Ob Avčinovem jubileju ne moremo tudi mimo njegovega planinarstva. Bil je za Jožetom Pretnarjem, kmalu po tem, ko je slekel partizansko uniformo, prvi povojni predsednik Planinske zveze Slovenije. V mladih letih je bil pa odličen plezalec, visokogorski turni smučar in gorski reševalec. Skupaj s prijatelji, predvsem z Darom Dolarjem, Dušanom Lasičem in Toneom Dovjakom, je preplezal prenekatere stene in grebene naših in zamejskih Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alp, pa tudi francoskih, švicarskih in italijanskih tri- in štiritisočakov. Med njegovimi plezalnimi vzponi je tudi kopica prvenstvenih. Odlična je bila — v navezi z Darom Dolarjem — prva ponovitev Čopovega stebra v severni Triglavski steni, ki še dandanes velja za vzpon najvišjega razreda in alpinističnih užžitkov. Kot gorski reševalec si je veliko prizadeval za varnost planincev in njihovo opremo. Izumil je nove dereze »avčinke«, znane so Avčinove »najlonke« (prve povojne plezalne vrvi ameriške izdelave), njegovo sodelovanje pri iskanju primernejših pripomočkov za samoreševanje in reševanje iz sten in snežnih plazov ter njegov veliki delež pri Komisiji Mednarodne unije planinskih asociacij (U.I.A.A.), za varnost in opremo, katere ustanoviteljski pobudnik je bil (leta 1951 na zasedanju na Bledu), potem pa 29 let njen zelo delaven član. Nikakor ne smemo pozabiti tudi tega, da je s svojo nepozabno ženo Ičko oskrbel slovenske prevode del dr. Juliusa Kugyja in tudi raziskal in dokazal njegovo slovensko poreklo.

Pa še in še in še marsikaj. Želimo mu, da bi nam še kaj lepega napisal in povedal. Predvsem pa, da bi v dobrem zdravju in razpoloženju še dolgo užival v svojem trenatarskem pribežališču v Vrsniku!

Dr. Miha Potočnik

Ivan Šekoranja

Ivan Šekoranja je 17. decembra 1980 slavil svoj 60. rojstni dan. Tovariš Šekoranja je po dovršeni osnovni šoli obiskoval gimnazijo v Celju, kjer ga je v 8. razredu doletela okupacija. Vsa štiri leta okupacije se je potikal kot izseljenec po Nemčiji. Takoj po osvoboditvi pa se je vpisal na veterinarsko fakulteto v Zagrebu, na kateri je diplomiral leta 1951. Kot mlad veterinar je pričel z delom kar v domačih krajih, v Brežicah in na Bizeljskem, in tu tudi dočkal svojo upokojitev.

Že kot študent je leta 1948 stopil v LD Bizeljsko. V tej LD je vse od leta 1950 do danes opravljal razne dolžnosti: 12 let je bil kinološki referent, 11 let tajnik, 3 leta referent za strelstvo, sedaj pa je član nadzornega odbora. LD Bizeljsko je v tem času vidno napredovala: sprejela je sodobne poglede na lov in lovsko gospodarstvo, v lovsko-športnem strelstvu je med prvimi v ZLD Posavje, ima lovski dom, da malokateri LD takšnega. Vsekakor je Ivan veliko prispeval, v več kakor 30 letih delovanja, k takšemu stanju in uspehom LD Bizeljsko.

Vendar Ivan ni bil delaven le v okviru LD. Že leta 1955 je postal član UO takratne Lovske zveze Krško. Od tedaj je neprenehoma član raznih organov in komisij LZ oz. ZLD Krško oziroma Posavje. Predvsem moramo poudariti njegovo dolgoletno delovanje pri izobraževanju (član komisije za lovske izpite je vse od leta 1965) in lovsko-športnem strelstvu (predsednik komisije za strelstvo pri ZLD Posavje je bil 14 let). V tem času je strelstvo zavzelo v Posavju velik razmah. Lovske družine ZLD Posavje imajo 8 kompletnih strelišč. Staž tovariša Ivana v raznih organih LZ oz. ZLD Posavje znaša doslej 25 let.

Sposobnosti in izkušnje Ivana Šekoranja pa ne bi bile popolnoma izkoriščene, če bi deloval le v okviru LD in ZLD. Sodeluje namreč tudi kot glavni sodnik na republiških strelskih prvenstvih LZ Slovenije in Strelske zveze Slovenije na glinaste golobe. Nadalje je tudi vodja izpraševalcev na izpitih za sodnike lovsko-športnega strelstva.

Kot član komisije za strelstvo pri LZS je prizadevno sodeloval in še vedno sodeluje; on je pripravil prvi osnutek pravilnika o lovsko-športnem strelstvu. V lovsko-športnem strelstvu LZS sodeluje že skoraj 15 let.

Kot strokovnjak — veterinar je tudi član komisije za izpite, ki jih opravljajo kandidati za preglednike divjačine pri ZLD Posavje, ZLD Zasavje, ZLD Novo mesto in ZLD Bela krajina.

Razumljivo, da je takšen lovec, kot je naš jubilant, vedno imel vsaj enega šolanega lovskega psa. Najbolj priljubljeni so mu nemški ptičarji. Za svoje dolgoletno delo v lovstvu na vseh ravneh je prejel dvojne odlikovanj LZS znak za zasluge in red za zasluge II. stopnje. Kinološka zveza Slovenije pa ga je odlikovala s srebrnim znakom.

Ob življenjskem jubileju mu čestitamo in želimo zlasti zdravje, še nadaljnje sodelovanje na vseh ravneh in v organih naših lovskih organizacij ter seveda lovski — dober pogled na lov in pri gojitvi divjadi.

Lovci ZLD Posavje — J. V.

Bruno Puhar, starešina LD Toplice, je 3. 9. 1980 praznoval svojo 60-letnico. Rojen je bil v Nadeščini v Istri, velik del svoje mladosti pa je preživel na Notranjskem, do februarja 1941, ko je odšel k vojakom. Aprila 1941 so Nemci napadli staro Jugoslavijo. Bruno je bil v Sarajevu ujet in odpeljan v Berlin, kjer je štiri leta in pol prestajal nemško ujetništvo. Domov se je vrnil ves izčrpan avgusta 1945. Po okrepanju se je zaposlil pri GG Kranj. Tu je delal do maja 1949, ko je bil premeščen v GAP Straža, ki se kasneje združila z LIP Novo mesto, kjer se je osnovalo podjetje Avto-promet Gorjanci. Tu je delal do upokojitve pred 4 leti.

Za lovstvo se je navdušil že v mladosti, ko je na lovih v Istri in na Notranjskem sodeloval kot gonjač. Po prihodu v Stražo se je leta 1950 včlanil v našo LD, kjer je vseskozi prizadevno deloval. Bil je 10 let član UO, več let v nadzornem odboru, od leta 1967 do 1971 tajnik, zadnji dve leti pa starešina.

Želimo mu obilo zdravja, zadovoljstva in uspehov ter lovski — dober pogled!

Člani LD Toplice — S. F.

Lovska kinologija

Plan kinoloških prireditvev za leto 1981

Splošna navodila

Plan kinoloških prireditvev za leto 1981 objavljamo z namenom, da se ga lahko poslužijo vodniki in lastniki lovskih psov posameznih področij, če jih njihovi kinološki referenti ali KLD o prireditvah niso posebej obvestili. Pa tudi zaradi pregleda prireditvev, na katere se je potrebno prijaviti.

Na osnovi tega programa bodo na zborih sodnikov in sodniških pripravnikov razporedili sodnike za posamezne prireditve in imena sodnikov ter njihove naslove poslali vsem

prirediteljem, to je lovskim kinološkim društvom. Prireditelj je dolžan vsaj 7 dni pred prireditvijo pisмено povabiti razporejenega kinološkega sodnika. Sodnik, ki se je z razporedom strinjal, je v primeru zadržanosti, dolžan dobiti drugega sodnika, ki ga bo na prireditvi nadomeščal. Za naknadno prijavljene prireditve določi sodnike strokovni koordinacijski svet, samostojno ali na predlog prireditelja.

Prireditelji (lovsko kinološka društva) so dolžni vsako prireditev (tekmo, preizkušnjo, tel. ocenjevanje ipd.) vsaj 30 dni prej prijaviti področni veterinarski inšpekciji. Na vse prireditve lastniki oz. vodniki obvezno prinesejo rodovnik in potrdilo o cepljenju psa (psov) proti steklini za leto 1981.

Posebej opozarjamo lastnike in vodnike psov z območja občin, ki so okužene s steklino ali z delov sosednjih občin, ki so neposredno ogroženi s steklino, na 9. točko odredbe o ukrepih zoper steklino (Lovec, št. 1 — januar 1979). Če želijo peljati psa na kinološko prireditev izven svoje občine (okužene ali z 10-kilometrskega pasu občine, ki meji na okuženo občino), da si morajo prej preskrbeti dovoljenje pristojne (občinske) veterinarske organizacije, ki mora v ta namen psa pregledati.

LKD Celje

V maju vežbanje jamarjev v umetnem rovu pri lovskem domu Rinka — Žalec. Datum in čas bodo sporočeni lov. družinam naknadno.

30. 5. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem in republiški zrejni pregled prepeličarjev. Zbor ob 8. uri na Rinki — Žalec.

V septembru, oktobru — Vežbanje jamarjev v umetnem rovu pod vodstvom sodnika. Datum in čas bodo sporočeni lov. družinam naknadno.

17. 10. — PNZ jamarjev v rovu. Zbor ob 8. uri pri lovskem domu Rinka — Žalec.

24. 10. PNZ jamarjev na planem v lovišču Grmada in Pristava. Kraj in čas zbora bosta lov. družinam sporočena naknadno.

31. 10. — Lokalna tekma po krvnem sledu lovskih psov

vseh pasem in PNZ barvarjev. Kraj in čas zbora bosta sporočena prijavljenim naknadno. 7. 11. — PNZ šarivcev in zrejna preizkušnja prepeličarjev v loviščih Braslovče in Podčetrtek. Kraj in ura zbora bosta prijavljenim sporočena naknadno.

14. 11. — PNZ brak-jazbečarjev v lovišču Rog. Slatina. Kraj in ura zbora bosta prijavljenim sporočena naknadno. 21. 11. — PNZ goničev v lovišču Šmarje. Kraj in ura zbora bosta sporočena prijavljenim naknadno.

Opomba: Vodniki morajo prijaviti udeležbo na vseh tekmah in PNZ vsaj 7 dni pred prireditvijo na LKD, Tomšičev trg 12, Celje. Lovski pripravniki dobijo obvestilo o kraju in uri prireditve po telefonu (063) 24 956.

LKD Cerknica

23. 5. — Telesno ocenjevanje goničev, brak-jazbečarjev in barvarjev. Zbor ob 8. uri pred TOZD GG v Cerknici.

23. 8. — Lokalna tekma po krvnem sledu lovskih psov vseh pasem in PNZ barvarjev v lovišču LD Grahovo. Kraj in ura bosta prijavljenim sporočena naknadno.

24. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri v Novi vasi — Bloke.

LKD Črnomelj

14. 11. — Telesno ocenjevanje goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 7. uri v Vinomeru pri Metliki. Po ocenitvi PNZ

goničev in brak-jazbečarjev. 28. 3. — Zrejni pregled goničev in brak-jazbečarjev pri Veterinarski postaji Črnomelj. Zbor ob 9. uri.

LKD Gorenjske

9. 5. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri na prostoru Gorenjskega sejma v Kranju. 5. 9. — Republiška tekma po krvnem sledu v lovišču LD Železniki. Obenem tudi lokalna tekma po krvnem sledu lovskih psov vseh pasem. Kraj in ura zbora bosta javljena vsem prijavljenim.

26. 9. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Rebru, zbor na Rodinah pri gostilni Mežek ob 8. uri. Za škofjeloško področje pa v Sorici ob 8. uri.

3. 10. — PNZ psov jamarjev v Naklem. Zbor ob 8. uri pri rovu — Polica.

3. 10. — PNZ šarivcev v lovišču Sorško polje. Zbor ob 8. uri na Laborah v gostišču pri bencinski črpalki.

LKD Ilirska Bistrica

10. 5. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pri gostilni Grhčetrovih v Kosezah.

5. 7. — Lokalna tekma po krvnem sedu lovskih psov vseh pasem in PNZ barvarjev. Zbor ob 8. uri pri gostilni Grhčetrovih v Kosezah.

6. 9. — PNZ šarivcev in ptičarjev. Zbor ob 8. uri v gostilni — Koseze.

25. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri v gostilni — Koseze.

Lovski terier

Foto V. Ferluga

Lajanje bavarskega barvarja odmeva ob plenu Foto L. Mlakar

LKD Gorica

25. 4. — Telesno ocenjevanje lovskih psov. Zbor ob 8. uri, hotel Park, Nova Gorica.

4. 10. — PNZ šarivcev in ptičarjev. Zbor ob 8. uri na Dobrovem.

24. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri na trgu v Vipavi.

24. 10. — PNZ psov jamarjev. Zbor ob 8. uri v Ajdovščini pred hotelom Planika.

21. 11. — Lokalna tekma po krvnem sledu v lovišču LD Kanal. Zbor pri hotelu Neptun v Kanalu. Obvezna predhodna prijava.

21. 11. — Lokalna tekma v prostem prinašanju na planem in iz vode. Zbor ob 8. uri pred hotelom Neptun v Kanalu. Obvezna predhodna prijava.

LKD Koper

4. 4. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pred hotelom Adria v Ankaranu.

25. 4. — PNZ ptičarjev. Zbor ob 7. uri pri združenem domu v Bertokih.

26. 9. — PNZ jamarjev na planem. Zbor ob 8. uri pri gostilni na Črnem kalu.

3. 10. — Jesenska B in C tekma ptičarjev. Zbor ob 7. uri pri združenem domu v Bertokih.

31. 10. — Republiška tekma goničev. Kraj in ura bosta določena in objavljena naknadno.

Opomba: Na tekmo ali PNZ se morajo vodniki vsaj 7 dni pred prireditvijo prijaviti prireditelju.

LKD Novo mesto

31. 5. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pri domu ZLD v Novem mestu.

24. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pri gostilni Tomšič v Dobruški vasi.

25. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Trebnjem. Zbor ob 8. uri pred gostiščem Grmada v Trebnjem.

LDK Maribor

4. 4. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri v Kamnici pri Mariboru.

11. 4. — Telesno ocenjevanje lovskih psov, razen ptičarjev, za Koroško regijo. Zbor ob 8. uri pri Klančniku v Dravogradu.

25. 4. — PNZ ptičarjev. Zbor ob 8. uri pri lovskem domu v Račah.

5. 9. — Republiška tekma psov jamarjev v rovu z izvlačenjem, pod pokroviteljstvom

KZS. Zbor ob 8. uri pri lovskem domu v Staršah.

26. 9. — PNZ jamarjev. Zbor pri lovskem domu v Staršah ob 8. uri.

26. 9. — PNZ brak-jazbečarjev in goničev v lovišču Libeliče. Zbor ob 8. uri pri Klančniku v Dravogradu.

3. 10. — Jesenska preizkušnja ptičarjev. Zbor pri lovskem domu v Staršah ob 8. uri.

3. 10. — PNZ šarivcev za Koroško regijo. Zbor ob 8. uri pri Klančniku v Dravogradu.

10. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Oplotnici. Zbor ob 8. uri pri lovskem domu LD Oplotnica.

17. 10. — Lokalna tekma lovskih psov vseh pasem po krvnem sledu in PNZ barvarjev v lovišču Šmartno na Pohorju. Zbor ob 8. uri pri Serncu. Predhodne prijave obvezne.

24. 10. — PNZ šarivcev v lovišču LD Malečnik. Zbor ob 8. uri pri domu LD Malečnik.

24. 10. — PNZ psov jamarjev za Koroško regijo. Zbor ob 8. uri pri Klančniku v Dravogradu.

Opomba: Vodniki morajo svojo udeležbo predhodno prijaviti pri LKD Maribor vsaj 10 dni pred prireditvijo, na prireditve pa morajo prinesiti rodovnik in potrdilo o cepljenju psa proti steklini.

LKD Ljubljana

5. 4. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem pred halo Tivoli v Ljubljani. Zbor ob 8. uri.

25. 4. — PNZ ptičarjev. Zbor pri Tavčarjevem dvoru na Ježici ob 8. uri. Prijave do 15. 4. pri LKD Ljubljana. Vežbanje je možno v lovišču Ljubljansko polje po predhodni prijavi in odobritvi ZLD Ljubljana.

5. 9. — PNZ jamarjev. Zbor ob 8. uri pri Ornitološkem zavodu. Prijave do 28. 8. pri LKD.

3. 10. — Poljska tekma ptičarjev — C. Zbor pri Tavčarjevem dvoru na Ježici ob 8. uri. Prijave do 25. 9. pri LKD.

4. 10. — Tekma v prinašanju za ptičarje in šarivce. Zbor ob 8. uri pri Tavčarjevem dvoru na Ježici. Prijave do 25. 9. pri LKD.

24. 10. — PNZ šarivcev. Zbor ob 8. uri pri Tavčarjevem dvo-

ru na Ježici. Prijave do 15. 10. pri LKD.

24. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Ivančni gorici. Zbor ob 8. uri. Prijave do 15. 10. pri LKD.

25. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev v Logatcu. Zbor ob 8. uri. Prijave do 15. 10. pri LKD.

7. 11. — Republiška tekma po krvnem sledu — Pleničarjev memorial. Kraj in ura bosta sporočena naknadno. Prijave poslati do 28. 10. na LKD Ljubljana.

Opomba: S prijavo je obvezno vplačati prijavnino za vsako prireditev pri LKD Ljubljana v višini 100 din. Člani lov. družin ZLD Ljubljana dobijo kavicijo povrnjeno, če se prireditve udeležijo. Na vse prireditve morajo vodniki prinesiti rodovnik psa in potrdilo o cepljenju psa proti steklini. Na tekme in PNZ bodo pripuščeni le psi, ki so bili predhodno telesno ocenjeni.

ZLD Ljutomer

25. 4. — Telesno ocenjevanje in A — preizkušnja ptičarjev. Zbor ob 7. 30. pri lovskem domu v Križevcih pri Ljutomeru.

24. 10. — C in D preizkušnja ptičarjev. Zbor ob 8. uri pri lovskem domu v Ljutomeru.

LKD Kočevje

25. 4. — Telesno ocenjevanje lovskih psov, razen ptičarjev. Zbor ob 8. uri pri gostilni Cene v Ribnici.

6. 6. — Interna tekma psov po krvnem sledu. Tekmujejo vodniki goj. lovišča »Medved« — s svojimi psi. Kraj in ura zbora se določita naknadno.

26. 9. — Lokalna tekma lovskih psov po krvnem sledu in PNZ barvarjev. Zbor ob 8. uri v Stari cerkvi, gostilna Tušek.

3. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri v Mali Slivici pri Velikih Laščah.

3. 10. — PNZ jamarjev v Sodražici. Zbor pri gostilni Majolika ob 8. uri.

25. 10. — Republiška tekma jamarjev v rovu z izvlačenjem v Sodražici. Zbor ob 8. uri pri gostilni Majolika v Sodražici. Prijave poslati na LKD Kočevje do 20. 10.

LKD Krško

11. 4. — Telesno ocenjevanje jamarjev in PNZ v rovu in na planem. Zbor ob 8. uri pred gostilno Vahčič v Cerkljah.

25. 4. — Telesno ocenjevanje ptičarjev in šarivcev in PNZ ptičarjev na Krškem polju. Zbor ob 8. uri na stadionu v Krškem.

9. 5. — Telesno ocenjevanje goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pri gostilni Murko v Krškem.

26. 9. — Repufliska tekma jamarjev po krvnem sledu in vodno delo. Zbor ob 8. uri v restavraciji Pod Gorjanci v Kostanjevici. Prijave poslati na LDK Krško do 15. 9.

17. 10. — Tekma — B in C za ptičarje v lovišču LD Krško. Zbor ob 8. uri na stadionu v Krškem.

24. 10. — PNZ šarivcev v lovišču LD Artiče. Zbor ob 8. uri na želez. postaji Libna.

14. 11. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev v lovišču LD Videm. Zbor ob 8. uri na železniški postaji Krško.

Opomba: Udeležbo na vsaki PNZ ali tekmi je treba prijaviti vsaj 7 dni pred prireditvijo pri LKD Krško.

LKD Postojna

16. 5. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri pred hotelom Maestral v Lipici-Sežana.

11. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pred motelom Erazem v Belskem pri Postojni.

11. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri pri gostilni Dolgan v Gornji Košani.

LKD Trbovlje

21. 6. — Telesno ocenjevanje lovskih psov, razen ptičarjev in šarivcev. Zbor ob 8. uri pred domom TVD Partizan v Trbovljah.

18. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev v lovišču LD Dole pri Litiji. Zbor ob 8. uri pri lovskem domu v Doli.

— PNZ jamarjev. O datumu, kraju in uri bodo vse lov. družine trboveljskega področja obveščene naknadno.

ZLD Gornja Radgona

25. 4. — PNZ ptičarjev.

26. 9. — Telesno ocenjevanje ptičarjev.

24. 10. — Jesenska B in C tekma ptičarjev.

Opomba: O kraju in uri zborov vseh treh prireditev bodo lov. družine ZLD Gor. Radgona obveščene naknadno.

ZLD Žalec

5. 4. — Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem. Zbor ob 8. uri v Preboldu.

26. 9. — PNZ jamarjev v rovu in na planem. Zbor ob 8. uri v Preboldu.

3. 10. — PNZ goničev in brak-jazbečarjev. Zbor ob 8. uri v Polzeli.

24. 10. — Lokalna tekma po krvnem sledu lovskih psov vseh pasem v lovišču LD Tabor. Kraj in ura zbora bosta sporočena vsem prijavljenim naknadno. Prijave sprejema ZLD Žalec do 16. 10.

Zavod za gojitev divjadi Triglav

19. 10. — Lokalna tekma psov, ki so last lovcev zavoda, po krvnem sledu. Zbor ob 8. uri na Pokljuki.

Kinološka zveza Slovenije

V spomin

Milovan Pleskovič

Tik pred svojo 70-letnico, 28. 8. 1980, je preminil. Od njega smo se poslovili v soboto, 30. 8. 1980, na pokopališču v Črnučah.

Rojen je bil 12. septembra 1910 v Idriji. Na kulturegeodetski fakulteti v Ljubljani pa je diplomiral l. 1934. Po vojni je delal v Bosni in pozneje v Ljubljani na raznih hidrotehničnih projektih, saj je bil eden vodilnih jugoslovanskih hidrotehnikov. V času vojne je kot zaveden Slovenec vedel, kje mu je mesto, zato je odšel v gozdove in se boril v partizanskih vrstah.

V lovstvo se je vključil že pred vojno v Trbovljah. Po vojni je bil član lovskih družin Šmarna gora in Rakitna. V Lovski zvezi Ljubljana oz.

Milovan Pleskovič

Poldi Vitek

Zvezi lovskih družin Ljubljana je deloval kot odbornik prek 20 let, posebno pri bonitiranju lovišč (l. 1967) in kot predsednik komisije za gojitev divjadi. Bil je 4 leta podpredsednik zveze in zadnja štiri leta predsednik izvršnega odbora Zveze lovskih družin Ljubljana. Spomladi 1980 je k znaku in redu za lovske zasluge II. stopnje dodal še najvišje slovensko lovsko odlikovanje — red I. stopnje, ki mu ga je podelila LZS.

Kot dobrega, pravičnega lovca in odličnega lovskega tovariša so ga poznali posebno člani LD Šmarna gora in LD Rakitna. Njegova bera lovskih trofej je bila skromna. Ni bil streljač; za odstrel je izbiral vedno takšno divjad, ki jo je bilo za lovišče, za naravo najmanj škoda.

Milovan je bil lik slovenskega lovca, ki je vedno deloval v dobro divjadi in lovišču in je temu posvetil vse svoje lovsko strokovno znanje, katerega je črpal iz domače in tuje literature.

Inženir Pleskovič nam bo ostal v trajnem spominu.

LD Šmarna gora,
LD Rakitna,
ZLD Ljubljana

Poldi Vitek — rodil se je kraj Idrije, na Mostu, 2. 11. 1906. Na Mostu je, kraj svoje Idrije, obležal in umrl 22. 8. 1980, v 74. letu starosti. Lovec s srcem in dušo. V upravnem odboru LD Most na Soči je deloval z več funkcijami vseskozi od ustanovitve

te LD leta 1946 — ko si je nadela drugačno ime, kakor ga ima sedaj — pa vse do svoje smrti...

In se odpravljajo, počasi, drug za drugim. Kakor na stojišča, kot na skupnih lovih, gori kod v Grudnici, nemara pod Širokarji, najbrž pod Čukljo, v jutranjih meglah, ko mraz trdi kapljanje z vej v stekleno lepoticje in se prek Soče dol odpira dan, premrl od noči. Odhajajo — pa jih ne bo nazaj. Nikoli več. Da bi si potlej, zunaj, pred senikom, otirali roke nad ognjem, veselo žmerili prek zmrznjenih ozar, vzdolž črnih jablan k hiši gostoljubnih Komandurjev.

Med njimi Poldi, zadnji iz rodu, ki nas je kdaj učil, kako čakati v mesečini na lisico. Kako potežkati primerno šibrenico v dlaneh. Kako mojestriti istrsko ščene v dobrega goniča. Kako prisiliti — s potrpežljivostjo, pa tudi s knjigo — puško risanico, da bi na dvesto metrov vrgla kroglo kar se da natančno v cilj.

Med nami najstarejši — le po bremenu let, duha nikar, Poldi Vitek. Bister, pod klobukom z velikanskim SLD, v sivih rokavicah, v kratkem plašču, z zmeraj vzdignjenim ovratnikom. Jezljiv, če nam je šlo narobe. Ljubezniv, če se je vse končalo pametno. Prijateljski, če ni okrog smrdelo po zahrbtnosti. In neumiljen do čeljustne ropotávosti napihnjencev in klavnih velmož — prav hitro jih je z dvema, s tremi stavki spravil v njihov prazni sod. Ko nam je zdaj odhajal, se ni več oziral: za njim je vse bilo pospravljeno.

Se domovini je, vosovski obveščevalec, dal, kar domovini v hudih časih gre. Prebil se je skozi dve vojni, proletarec, sin vaškega krojača. Vedel je, kako udari tujčeva klobuta. In je enako dobro vedel, da je domači lopov hujši kakor tuji. Najbolj je klel zaplotništvo in omejenost, saj ga je naučilo, da zmrgoli iz takšne gnojnice največ mrčes. Ko nam je zdaj odhajal — je odhajal miren, zadovoljen? Ko smo mu zadnjič, lovske-mu učitelju, stisnili roko, se je nasmehnil, zmignil, se zamislil pod melišča vrh Senice. Pa odšel. Pokončen. Ponosen je odšel. Verjeli bi, da je celó zamahnil z roko čez malenkosti, ki jih je puščal za seboj. Dal je, kar je mogel — zato nam je veliko dal.

Saša Vuga

Anton Malnarič iz Ljubljane je umrl 6. okt. 1980, v 61. letu starosti. V lovske organizacije se je vključil leta 1966, član naše LD pa je bil od leta 1971. V izvršni odbor LD so ga izvolili 5. 3. 1972 in je bil njegov član vse do svoje smrti.

Medtem je bil 2 leti in pol tudi predsednik LD, prvič od 27. 2. 1978 do 3. 2. 1980, drugič pa od 29. 8. 1980 do svoje smrti. Pod njegovim vodstvom je LD Smuk-Semič dosegla velik finančni in gospodarski napredek.

Tovariš Malnarič je deloval tudi na širšem območju: bil je predsednik nadzor. odbora ZLD Bela krajina (1977—80), član komisije za gojitev in varstvo divjadi pri tej ZLD (1977—80) in končno še član izvrš. odbora ZLD (od 7. septembra 1980 do svoje smrti). Bil je udeleženec NOB, zgleđen lovec in prekaljen tovariš. Pokopali smo ga z lovskimi častmi. Naj mu bo trajen spomin!

Člani LD Smuk-Semič

Iz lovskih vrst so tudi odšli za vedno:

Albin Vodin, LD Dobovec, * 26. 2. 1904, † 23. 9. 1980.

Leopold Jurgel, LD Loka pri Zidanem mostu, * 15. 11. 1910, † 15. 10. 1980.

Florijan Krmelj, LD Škofja Loka, * 3. 5. 1898, † 25. 12. 1980.

Ludvik Pokrznik, LD Kapla, * 19. 7. 1952, † 16. 3. 1980.

Janez Unetič, LD Cerklje ob Krki, * 24. 6. 1922, † 26. 6. 1980.

Ante Radilović, LD Šmarna gora, * 19. 5. 1918, † 29. septembra 1980.

Umrlim časten spomin!

Klub Diana

»Dianin« Lovčev koledar za leto 1981

Klub Diana je tiho, skorajda brez reklame, ob koncu leta 1980 izdal, poleg stenskega koledarja, tudi žepni »Lovčev koledar«. Naklada — 5000 izvodov — je pošla tako rekoč v nekaj dneh, kar dokazuje, da je ta koledar izpolnil vrzel, ki so jo lovci čutili vse od tedaj, ko je Lovska zveza Slovenije leta 1960 prenehala izdajati priročne žepne koledarčke s koledarskim delom, praktičnimi nasveti in prostom za beležke.

»Dianin« lovčev koledarček 1981 se je naslonil na tradicijo teh koledarčkov (izšli so za leta 1956, 1957, 1958, 1959 in 1960), le da je ta koledarček oblikovno boljši in vsebinsko bolj praktičen. Je žepne velikosti 10 × 14 cm, vezan v umetno usnje zelene barve in se ne viha ali lomi. Tiskan je na dobrem papirju, ki prenese pisanje z vsemi običajnimi pisali. Obsega 120 strani in prinaša:

Najprej je na 26 straneh prostor za lovčeve beležke (važne telefonske številke, osebni podatki, podatki o orožju, avtomobilu, beležke o posvetih, ki jih ne sme zamuditi, o skupnih lovih, ki se jih namerava udeležiti, o divjadi, ki jo je med letom uplenil, naslovi lovskih tovarišev itd.).

Na nadaljnjih 4 straneh so grafično učinkovito prikazane lovne dobe.

Sledijo na 32 straneh praktični napotki in informacije:

— o kategorizaciji velike divjadi nekaterih vrst,

— preglednica paritev in predvidenih pasjih legel,

— Herschlov vremenski ključ in stara pravila za vremenske napovedi,

— važnejša določila iz Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč,

— povzete določbe Odloka o zavarovanju redkih ali ogroženih živalskih vrst ter njihovih razvojnih oblik,

— merila za podeljevanje medalj lovskim trofejam divjadi iz lovišč SFRJ in

— povzete določbe o vrsti in moči lovskega orožja ter moči nabojev in teži krogel, s katerimi je dovoljeno loviti divjad določenih vrst. (Prav tu pa jo je tiskarski škrat zagodel. Zagrešil je napako, na katero velja opozoriti: v stolpcu »Min. teža krogle (g)« so podatki, ki sodijo v stolpec »Min. kal. mm« in obratno.)

Nato so v koledarčku na 8 straneh barvne reprodukcije divjadi (ris, racak, gams, kuna, zlatca, srna, volk, medved in kozorog).

Tem sledi, kar na 30 straneh, koledarski del s podatki o gibanju sonca in lune, ki so za lovca nepogrešljivi; nakar je 14 strani namenjenih beležkam o obhodu lovišča in opažanjih v lovišču.

Prav na koncu pa je Agrotehnik-Gruda, TOZD Lovec, Ljubljana, objavila navodila o pripravi uplenjene divjadi za prodajo.

Celotna vsebina, razen morda zastarelega zgodovinskega relikta Herschlovega ključa, je za praktično uporabo koristna. Vendar se vprašujem, le čemu so vstavili koledarski del nekam v sredino knjižice, kjer se v neoštevilčenih straneh izgubi. Vsekakor je to pri koledarju nenavadno in nepraktično. Je tudi še nekaj lepotnih napak, ki pa bistveno ne motijo.

Upam, da nas bo Klub Diana tudi za leto 1982 razveselil z žepnim koledarčkom z novim tekstnim delom praktičnih napotkov in nasvetov. V ta namen predlagam, da bi ustrezno preuredili in združili rubrike za podatke o obhodih lovišča, opažanjih in odstrelu.

Te strani naj bi bile perforirane. Tako bi jih potem, ob koncu leta ali dvakrat na leto, lovec lahko iztrgal (ali z njih prepisal) in jih oddal vodstvu svoje lovske družine kot letno (polletno) poročilo. Tako poročila članov bi vodstvo lovske organizacije tudi lažje po enotnem vidiku obdelalo. Zelo koristno bi bilo, če bi še drugi lovci predlagali, kaj si želijo v lovskem koledarčku. Prepričan sem, da bo uredništvo koledarčka takih pobud veselo.

J. Perat

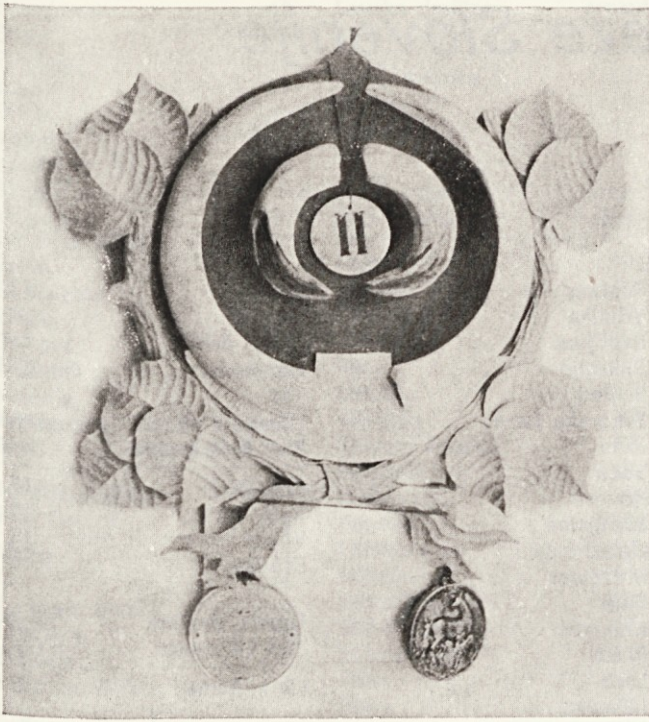
Lovski oprtnik

Lipovi listi — slovenski simbol

Odkar obstaja lovstvo, se lovci radi postavljajo z deli uplenjene divjadi — s trofejami. Obešajo jih na stene po vezah, v sobah in na pročelja hiš. Trofeja jim je zlasti spomin na uplenitev divjadi. Lovci pritrjujejo trofeje na različne podstavke (največkrat iz lesa), jih različno pripravljajo in različno nameščajo na razna mesta. Mnogi lovci imajo pravilen, spoštljiv odnos do uplenjene divjadi in trofej, nekateri pa žal ne.

V zadnjem stoletju so lovci pričeli izdelovati podstavke za trofeje (rogovje, roglji, rogovi, čekani itd.) v obliki plošč, predvsem iz tisovine, lipovine, brezovega in hrastovega lesa. Na takih, različno oblikovanih in včasih pobarvanih deščicah je lovska trofeja tudi bolj poudarjena.

S tem v zvezi je treba opomniti, kar je bilo v Lovcu že nekajkrat objavljeno, da je tisa (*Taxus baccata*) z Odlokom o zavarovanju redkih in ogroženih rastlinskih vrst ena izmed 28 rastlin, ki so v SR Sloveniji popolnoma zaščitene, od junija 1976. Torej tudi podstavkov za trofeje iz tisovine od tedaj ni več dovoljeno izdelovati, kajti ob-

Podstavek, oblikovan z izrezljanimi listi slovenske lipe, izdelal F. Dobnika iz Čepelj pri Vranskem Foto V. Vilihald

sekavanje, sekanje, žaganje tise ni dovoljeno. Za kršilce zakonskega predpisa so predvidene kazni, navedene v 19. in 21. členu Zakona o varstvu narave (Ur. list SRS, št. 7/70). Te so za prekršek do 500 din, če je bil pa prekršek storjen iz materialnih nagibov pa 10 000 din.

Kakor je marsikaj po nepotrebnem zašlo k nam iz tujine, tako je prišel k nam tudi simbol nemštva — hrastovi listi, ki se vse češče pojavljajo kot izrezljan okras na podstavkih za trofeje. Čeprav raste hrast tudi pri nas, bi nam kot simbol moral biti tuj. Vsekakor pa kot zadnji grižljaj uplenjeni divjadi hrastova vejica pride v poštev, če nimamo na voljo smrekove vejice oziroma druge zelene vejice.

Po številnih slovenskih vaseh in mestih še vedno stojijo mogočne lipe, simbol slovenstva oziroma slovanstva. Naši predniki hrasta niso zasajali sredi svojih naselij, to čast je imela samo — lipa. Pri meni je bil tajnik ZLD Celje Slavko Kovač. Pogovarjala sva se predvsem o lovstvu. Pokazal sem mu tudi svoje trofeje, med njimi merjaščeve čekane, pritrjene na

podstavek, ki ga krasijo izrezljani listi slovenske lipe. Bil je zelo navdušen, jaz pa presenečen, ko so bili v jubilejni znački, ki jo je izdala ZLD Celje ob svoji 30-letnici, upodobljeni tudi lipovi listi.

S temi vrsticami izražam svojo željo in tudi željo številnih drugih lovcev, da bi v našem lovstvu slovenski simboli dobili mesto, ki jim gre. To naj bi upoštevali tudi tisti posamezniki, ki zase ali za druge izdelujejo podstavke za trofeje.

Franci Golavšek,
LD Vransko

Lov v mesečini

Že velikokrat sem slišal, da je lov na lisico v mesečini nekaj posebnega. Mraz, luna in pričakovanje so čarodeji, ki vabijo lovca, da sede na prežo ali na svoj lovski stolček in čaka lisico. Trud, rahlo šklepetanje z zobmi in odpoved topli postelji so včasih le poplačani s košatim repom. V tem sestavku naj opišem svoje doživljanje, ki mi bo ostalo v spominu vse življenja.

Zgodaj popoldne sem sedel v

avto in se zapeljal proti gozdu. Sonce je sijalo in škoda bi bilo tako popoldne preseleti doma. Zavil sem z asfaltne ceste na makadamsko, ki je bila sicer na senčnih krajih poledenela. Na vejah je visel še sneg, katerega ledeni kristalčki so se lesketali kakor dragulji. Že po prvem kilometru sem ob cesti zmotil 3 košute. Stale so le nekaj korakov od ceste in radovedno gledale proti avtomobilu. Začel sem ustavljati, toda bile so nezaupljive in zbežale so v gozd. Malo pred vasjo Kočarji sem zagledal prvo lisico. Sedela je ob grmu in nepremično strmela v šop trave, štrleče iz snega.

Ustavil sem avto, da bi jo fotografiral. Toda lisica je skočila za grm. Zopet sem jo zagledal šele na vrhu vzpetine. Malo je postala in izginila za obronkom. Peljal sem se kakih tristo metrov naprej, ko sem zagledal drugo. Takoj me je opazila in videl sem le še njen košati rep, ki je vihral čez zasneženi travnik. Mislim si: To mora biti pravo vreme za lisico — sonce, snežna skorja, ki drži lisico, in mraz.

Vrnil sem se domov in takoj odšel k prijatelju, ki je lovec. Povedal sem mu, kaj vse sem doživel. Skočil je pokonci, stopil h koledarju in navdušeno rekel: »Janez, ali veš, kakšna noč bo nocoj? Mesečina, skoraj polna luna!«

Takoj sva bila dogovorjena. Jaz nisem lovec, zato lahko sodelujem le kot občudovalec narave in njene divjadi.

Okoli sedme zvečer se je pripeljal pome. Oblečena sva bila, kakor da se odpravlja v Sibirijo. Na zadnjem sedalu sem otipal puško in nahrbtnik. Odpeljala sva se v Laze ob Kolpi do njegove zaprte preže. Počasi in tiho sva zlezla po lestvi, ki je bila precej poledenela in sva morala biti precej previdna.

Ob osmih sva sedla vsak na svojo stran v preži. Še kar toplo je bilo notri. Naredila sva požirek toplega čaja in prenehala tudi šepetati. Rado je napolnil puško, jaz pa odprl okence.

Mrtva in mrzla tišina je vladala zunaj. Minute so se vlekale počasi, vsak zase sva premišljevala to in ono. V dveh urah čakanja se je me-

sec pomaknil že visoko nad naju. Sence borovcev so postajale vse manjše. Skoraj sva že otrdela, ko zaslišiva rahlo stopicanje po snegu. Zagledala sva temno senco, ki se je vlekla med mladimi bori. Prav pod prežo je prišel lep lisjak. S sklonjeno glavo je iskal sled zajca, morda tudi družice lisice. Rado je dvignil puško in njen jermen je komaj zaznavno podrsal po okenski polici. Lisjak je prislunil, a ni odskočil, še vedno je stal pod prežo. Rado pa ga je iskal v daljnogledu. Srce mi je tolklo v grlu, začela me je stresati tudi lovska mrzlica. Dolge so bile tiste sekunde. Naposled je strel razparal tišino. Zbudil sem se iz pravljичne zamaknenosti. Pod drevesom je negibno ležal lepi plen.

Zlezla sva s preže. Ob plenu sem lovcu čestital k lovske-mu blagru. Lisjak se mi je zdel s preže lepši in močnejši, kakor potem, ko je nemočen ležal pred nama.

Ura se je bližala že enajsti, ko sva se peljala proti domu. Med potjo sva videla še dve lisici, tako blizu avtomobila, da bi Rado nanju lahko streljal. Toda tega ni storil, rekoč, da ni lovsko streljati na kakršnokoli divjad iz motor-nega vozila, tudi na lisico ne. Končno pa to prepoveduje tudi lovski zakon, v svojem 49. členu.

Vesela in hkrati premražena sva zavila na naše dvorišče. Šele tu sva si pod močno lučjo lahko dobro ogledala močnega lisjaka.

Tudi naslednji večer sva šla, toda vreme se je spremenilo. Zjutraj je že snežilo. Lova na lisice ob mesečini je bilo za en mesec konec.

Janez Papež

Samokritika

»Kaj, hudiča, da mladiča takega imam?! Nisem klela, nisemčila, niti z drugimi hodila.« je lisica noge vila, ker mladiča je rodila, ki je rajši mleko pil, kot da zajcu ali kuri bi zverinsko vrat zavil.

Jože Praprotnik

Skupščina Lovske zveze Slovenije se zahvaljuje

Skupščina Lovske zveze Slovenije je na svoji 2. seji, 13. decembra 1980, obravnavala tudi poročilo o razstavi »Narava — divjad — lovstvo, Ljubljana 80«.

Delegati so ugotovili, da je razstava veliko prispevala k vsem vidikom podružbljanja lovstva kot sestavine najširših prizadevanj za varstvo naravnih dobrin.

Skupščina Lovske zveze Slovenije se zahvaljuje Zvezi lovskih druženj Ljubljana, častnemu in organizacijskemu odboru razstave ter njihovim delovnim telesom ter vsem lovcem in lovskim organizacijam, ki so s svojim prostovoljnim delom prispevali k uspehu razstave.

Posebna zahvala velja lovskim organizacijam, ki so se odzvale pozivu predsedstva skupščine LZS in prispevale tudi uplenjeno divjad.

Uplenjeno divjad kot pomoč za razstavo »Narava — divjad — lovstvo, Ljubljana 1980« so prispevale:

Lovske družine ZLD Ljubljana	srnjad (kg)
Polhov Gradec	16
Domžale	12
Tuhin	13,5
Ig	16
Mengeš	12
Šmarna gora	16,5
Horjul	14
Kresnice	12
Dobrepolje	14

Vič
Kamnik
Višnja gora
Suha krajina
Rakovnik
Mokrc
Trojane
Grosuplje
Dobrova
Logatec
Ivančna gorica
Borovnica
Tomišelj
Šentjošt
Litija
Gabrovka
Vodice

10 Rakitna
16 Vrhnika
16 Škofljica
17 Šmartno
19 Pugled
16 Taborska jama
19 Krka
14,5 Vače
8 Rovte
16 Stahovica
12 Hotedršica
16 Brezovica
16 Sela
10 Moravče
15 Pšata
18 Laze
12,5 Lukovica

13 Motnik
15 Šentvid
18 Toško čelo
9 Komenda
din 3000

**Lovske družine
ZLD Bela krajina** srnjad
(kg)
Črnomelj 14
Sinji vrh 15
Vinica 15
Dragatuš 14

**Lovska družina
ZLD Ljutomer** srnjad
(kg)
LD Ljutomer 15

**Lovske družine
ZLD Postojna** srnjad
(kg)
Gradišče-Košana 17
Planina 14
Pivka 15
Prestranek 15
Črna jama 13
Javornik din 2000

**Lovske družine
ZLD Idrija** srnjad
(kg)
Idrija 11
Krekovše 17
Dole (Idrija) 16
Jelenk 12
Javornik 14
Porezen 15
Otavnik 16

**Lovske družine
ZLD Zasavje** srnjad
(kg)
Radeče 13
Zagorje 16
Senožeti 10
Trbovlje 12
Dobovec 15
Loka damjek 18

**Lovske družine
ZLD Celje** srnjad
(kg)
Kozje 12
Loče 12
Rečica-Laško 9
Šmartno ob Paki 9
Vitanje 10
Mozirje 17
Rogatec 14
Dramlje 12
Gornji grad 13
Polzela 12
Šentjur 11
Braslovče 16

Darovali skupno za razstavo uplenjene divjadi (kosov oz. kg)

Darovalci	Srnjad		Jelenjad		Gamsi		Div. prašiči		Mufloni		Damjeki	
	kosov	kg	kosov	kg	kosov	kg	kosov	kg	kosov	kg	kosov	kg
202 lovski družini	193	2650	3	118	3	57	—	—	2	27	1	18
Goj. lov. LZS	—	—	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—
6 lov. OZD	2	28	3	179	1	13	—	—	—	—	—	—
Ostali (1)	—	—	1	75	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	195	2678	7	372	4	70	1	30	2	27	1	18

Smrekovec	12	Lovske družine	srnjad	Koliko lovskih družin iz posamezne ZLD je prispevalo za razstavo in koliko divjačine so prispevale				
Štore	15	ZLD Zalec	(kg)					
Ponikva	14							
Loka	11	Gozdnik-Griže	15					
Dreta	11,5	Polzela	12					
Vojnik	11,5	Prebold	14					
Kajuh	4							
Škale	8,5	Lovske družine	srnjad					
Velenje	16,5	ZLD Maribor	(kg)					
Rogaška Slatina	12							
Zalec	14	Muta	19,5	Ljubljana	49	46	46 srnjadi	672
Sl. Konjice	8	Janžev vrh	11	Ljutomer	3	1	1 srno	15
Zreče	11	Podvelka	8	Bela krajina	10	4	4 srne	58
Solčava	14	Jamnica	12	Postojna	16	5	5 srnjadi	74
Ljubno	17	Peca	12	Celje	43	31	30 srnjadi	367
Velunja	10	Libeliče	16				1 muflona	14
Podčetrtek	15	Mislinja	13	Idrija	7	7	8 srnjadi	101
Boč	muflon 14	Slovenj Gradec	17	Zasavje	14	6	5 srnjadi	66
		Remšnik	16				1 damjeka	18
Lovske družine	srnjad	Podgorje	13	Notranjska	11	7	7 srnjadi	88
ZLD Gorica	(kg)	Benedikt	10	Gorica	36	16	14 srnjadi	196
Volče	12	Polškava	15				2 gamsa	43
Col	15	Malečnik	15	Novo mesto	22	10	10 srnjadi	152
Trnovski gozd	16	Puščava	13	Kočevje	14	10	7 srnjadi	95
Drežnica	15	Boč/Kozjak	17				3 jelenjadi	118
Planota	12	Pesnica	14	Žalec	5	3	3 srnjadi	41
Most na Soči	16	Fram	15	Maribor	61	25	24 srnjadi	332,5
Log		Ruše	20				1 muflona	13
Gorica		Kamnica	10	Gorenjska	28	9	8 srnjadi	108,5
Jezero-Komen		Zg. Ščavnica	16				1 gamsa	14
Podbrdo		Šentilj	12	Posavje	24	8	8 srnjadi	101
Kanal		Jurovski dol	10	Koper	14	6	6 srnjadi	62
Fajti hrib		Gaj	12	Prekmurje	20	3	3 srnjadi	42
Nanos		Vuzenica	16	Ptuj	23	5	5 srnjadi	79
Trebuša	14	Poljčane	muflon 13	Lovske OZD	8	6	2 smi	28
							1 gamsa	13
Lovske družine	srnjad	Lovske družine	srnjad	GL LZS	2	2	3 jelenjadi	179
ZLD Novo mesto	(kg)	ZLD Gorenjske	(kg)	Šumarija — Prezid			1 divjega prašiča	30
Šentjanž	15	Storžič	15				1 jelenjad	75
Veliki Gaber	15	Selca	16,5					
Mirna peč	16	Sorško polje	16					
Šentjernej	15	Jezersko	12					
Trebnje	18	Šenčur	16					
Lazina	17	Jesenice	8					
Dobrnica	16	Bohinjska Bistrica	14	Krško	8			
Velika Loka	17	Gorenja vas	11	Bizeljsko	12			
Mirna	11	Železniki	gams 14	Globoko	11			
Plešivica	12			Čatež	9			
Orehovica	din 2000							
		Lovske družine	srnjad	Lovske družine	srnjad		Lovske družine	srnjad
Lovske družine	srnjad	ZLD Posavje	(kg)	ZLD Prekmurje	(kg)		ZLD Koper	(kg)
ZLD Notranjske	(kg)	Artiče	18				Videž-Kozina	11
Nova vas	14	Kapele	12	Brezovci	14		Slavnik in Žabnik	22
Stari trg	9	Studenec	15	Dobrovnik	14		Kojnik-Podgorje	10
Gornje Jezero	15	Pišce	16	Križevci	14		Gaberk	10
Cajnarje	12						Timav	9
Rakek	14							
Iga vas	10						Lovske družine	srnjad
Žilce	14						ZLD Ptuj	(kg)
							Majšperk	14
Lovske družine	srnjad						Juršinci	14
ZLD Kočevje	(kg)						Sp. Ptujsko polje	18
Turjak	14						Žetale	16,5
Banja loka	13						Cirkulane	16,5
Ribnica	13							
Sodražica	13						Lovske OZD	divjačina
Dolenja vas	15							(kg)
Loški potok	8						Triglav-Bled, gams	13
Struge	19						Jelen-Snežnik, jelen	47
Predgrad	jelenjad 37						Medved-Kočevje, jelen	42
Mala gora	jelenjad 45						Kočevska Reka, jelen	90
Kočevje	jelenjad 36						Fazan-Beltinci, srna	14
							Goj. lov. LZS, divji prašič	30
							Kompas-Petrovci, srna	14
							Šumarija »Prezid«, jelen	75

LOVCI, POZOR!

- izdelujem lovsko orožje vseh vrst iz boroveljskega materiala
- izdelujem puškina kopita po meri in želji naročnikov
- popravljam puške vseh vrst in optične pripomočke
- restavriram starinsko orožje vseh vrst
- odkupujem staro, nerabno orožje
- skrajšal sem rok za izdelavo suhl-montaž.

NOVO!

Izdelujem popolnoma (100%) zanesljive varovalke za karabinke (na vratu kopita).

Za svoje izdelke dajem triletno garancijo!

VSE PO UGODNIH CENAH!

SE PRIPOROČAM

LOVSKO KINOLOŠKO DRUŠTVO MARIBOR

priredi

TEČAJ ZA VODNIKE LOVSKIH PSOV

1. za Koroško regijo v Podklancu 5, Dravograd (pri Jožetu Kogelniku), s pričetkom v petek, 6. marca 1981, ob 16. uri;
 2. za Maribor in okolico v lovskem domu LD Polskava v Zg. Polskavi (za gostilno Golob), s pričetkom v sredo, 11. marca 1981, ob 16. uri;
 3. za Dravsko dolino s središčem v Kapli ali Ožbaltu v začetku aprila t. l., kraj in čas tečaja ter dan pričetka bomo interesentom sporočili naknadno.
- Vsebinska tečaja bo v vseh treh krajih približno enaka. V vsakem kraju so na programu 4 predavanja; predvidoma tedensko po eno predavanje. Prijave sprejema pisarna ZLD Maribor, Partizanska 12/I, Maribor. Obiskovanje tečaja priporočamo vsem vodnikom lovskih psov, posebno pa lovskim pripravnikom, katerim se obiskovanje tečaja prizna kot udeležba na kinološki prireditvi, kar je eden izmed pogojev za opravljanje lovskega izpita.

LKD Maribor

LOVCI IN DRUGI NAROČNIKI GLASILA LOVEC!

Nova telefonska številka uredništva in uprave glasila oziroma revije Lovec je **(061) 20 9891**

Naslov pa ostane še nadalje dosednji: Župančičeva 9 — p. p. 505, 61001 Ljubljana.

UREDNIŠTVO

MALI OGLASI

Kupim lovsko karabinko, kal. 7 × 64. Ponudbe pošljite na naslov: Stane Strle, Rudnik 4, 61251 Moravče.

Prodajam lovsko puško bokarico »Super Brno-Trap«, kal. 12-12, cevi dolgi 76 cm, z enim sprožilcem in s kopitom »montecarlo«. Puška ima še garancijo. — Boris Vraz, Kremžarjeva 6, 61000 Ljubljana, tel. (061) 553 809.

Prodajam dobro ohranjeno karabinko CZ, kal. 8 × 57 IS, s strelnim daljnogledom. — Marjan Glavič, Tržaška 282, 61000 Ljubljana (po 16. uri).

Prodajam psički kratkodlaki jazbečarki, stari po 10 mesecev. — Stanislav Poje, Grčarice, 61331 Dolenja vas.

MLADE resaste jazbečarje, stare 4 mesece, prav dobrih staršev. — **prodajam**. — Alojz Vesel, Dolga vas n. h., 61330 Kočevje.

Lovsko puško bokarico, kal. 16-7 × 65 R, z daljnogledom Kahles in z menjalnima cevema, kal. 16-16, **prodajam** zaradi opustitve lova. Puška je izdelek puškarni Sodja, Borovlje. — Mira Marvin, Kavškova 15, 61000 Ljubljana, tel. (061) 325 062.

Prodajam 6 mesecev stara terierja z rodomnikom. — Jože Kašman, Bistrica pri Rušah 1, 62342 Ruše.

Prodajam: a) malo rabljeno boroveljsko bokarico, kal. 12-7 × 65 R, z menjalnima cevema ter z montiranim daljnogledom Habicht 4 × 42; b) lovsko karabinko, izdelano po naročilu, z montiranim strelnim daljnogledom Zeiss 4 × 42, kaliber 7 remington magnum. — Informacije po telefonu (066) 73 771, med 9. in 12. uro ob delavnikih.

Posavskega goniča, starega 4 leta, z opravljeno preizkušnjo in s prav dobro tel. oceno, **prodajam**. Pes je zelo lep in primeren za paritev. — Franc Štepic, Zg. Draga, 61295 Ivančna gorica, tel. (061) 783 070.

Kupim knjigo Mariane Martens **Lovčeva žena**. Leto natisa 1973. Knjigo ponudite po telefonu (064) 26 554 — popoldne.

Ugodno prodajam boroveljsko tricevko, kal. 12-12/70 — 7 × 65 R, ker je njen lastnik umrl. — Viktor Pugelj, »Anton-nega«, Koseze 2 d, 66250 Ilirska Bistrica.

Prodajam malo rabljeno lovsko puško SAVA, KRANJ, kal. 7 × 64, s strelnim daljnogledom Habicht 4 × 32, suhl montaža, in **več nabojev** ter rabljen **strelni daljnogled Kahles 4 × 60**. — Jože Štefančič, Bratovševa ploščad 20, Ljubljana, tel. (061) 345 341.

Prodajam češko bokarico, kal. 12-7 × 57 R, s strelnim daljnogledom Carl Zeiss. — Izidor Kogoj, Cankarjeva 17, 65000 Nova Gorica, tel. (065) 31 211 od 7. do 15. ure, Iskra.

Tovariši lovci! Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in podstavke, na katere pritrdite noge srnjadi (obešalniki). Naročeno razpošiljam po pošti (po povzetju). — **Vojin Pejčič, Kolodvorska bb, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.**

SLIKE NA OVITKU — 71. STRAN:

4. Na stalnem prehodu jelenjadi
Foto Janez Papež, Diana
5. Speče popje grmičevja in njegove vejice so pomemben del zimske prehrane srnjadi
Foto Konrad Lampe, Diana
6. Letošnja dolga zima zlasti na Kočevskem jelenjadi ne prizanaša
Foto Konrad Lampe, Diana
7. Posebno jelenja teleta v kočevskih in notranjskih loviščih občutijo ostro te zime, ki ne prizanaša s svojimi nizkimi temperaturami že vse od začetka novembra 1980
Foto Janez Papež, Diana

BARVNA SLIKA NA ZADNJI STRANI OVITKA — 72. STRAN:

Pižmovka je prišla pogledat iz svojega rova v obrežju na »pokopališče« trstja, ki ga je pomorila zima s svojim mrazom in snegom
Foto Aleksander Gergar, Diana

